

ΤΟΜΟΣ Β'. ΟΞΦΟΡΔΗ
ΦΡΟΝΤΙΖΕΙΣ ΝΑ ΜΗ
ΒΛΑΠΤΗΣ ΚΑΝΕΝΑ
ΚΑΙ ΟΜΩΣ ΟΛΟΥΣ
ΒΛΑΠΤΕΙΣ ΜΗ ΦΡΟΝ-
ΤΙΖΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΩΣ
ΝΑ ΕΤΕΡΓΕΤΗΣ.

Σύγγραμμα τριμηνιαίως εκδιδόμενον ὑπὸ Πλάτωνος Ε. Δρακούλη.

ΤΕΤΧΟΣ Ε'. ΙΑΝΟΤΑΡ.
ΕΞΟ ΚΟΣΜΟΣ ΑΔΙΑ-
ΦΟΡΟΝ ΜΙΚΡΟΣ Η ΜΕ-
ΓΑΣ. ΠΑΡΑΓΕ, ΔΗΜΙ-
ΟΥΡΓΕΙ ΟΣΩΔΗΠΟΤΕ
ΟΛΙΓΟΝ. ΕΣΟΚΟΣΜΟΣ
ΑΛΛΩΣ ΕΣΗ ΧΑΟΣ.

5 ΔΡΑΧΜΑΙ ΚΑΤ' ΕΤΟΣ.]

Oxford, 1905.

[ΚΑΤ' ΕΤΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 5.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Πολλά ἡδύνατό τις νὰ εἶπη περὶ τοῦ ἀνὰ τὸ πανελληνιον ἐπικρατοῦντος πυρετοῦ τῶν λαχείων τοῦ ἐθνικοῦ στόλου. Ἄλλὰ μὲ ἀφοπλίζει ἡ σκέψις ὅτι δὲν ζῶμεν εἰς κόσμον ἐντελείας. Τὸ γένος θεωρεῖ τὴν ναυπήγησιν θωρηκτῶν ὡς τὴν εὐγενεστέραν τῶν προσπαθειῶν του, καὶ λησμονεῖ τὸν ἐπίψογον χαρακτῆρα τῆς μεθόδου. Ἄλλ' ὅπως ἡ ἐθνικὴ ἐνότης δὲν δύναται νὰ κατορθωθῇ πρὶν δημιουργηθῇ πυρὴν αὐτοδιοικήτους, εὐκοσμος καὶ σώφρων, οὕτω τὰ θωρηκτὰ δὲν ὠφελοῦν πρὶν ἐξασφαλισθῶν πηγαὶ πλοῦτου, καὶ πηγαὶ πλοῦτου δὲν ἐξασφαλίζονται πρὶν τεθῶσιν ἀκλόνητοι βάσεις ἐθνικῆς ἡθικῆς. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὅτι ἡ μέθοδος τῶν λαχείων ἐθεωρήθη ἄψογος ἀποδεικνύει τὸν ἰσχυρισμὸν μου ὅτι εἶνε φόβος βαθμηδὸν καὶ ἄλλα πολὺ χειρότερα νὰ θεωρηθῶσιν ἄψογα ἐν ὀνόματι θεμελιώδους τιμῆς πλάνης, οἷα ἡ περὶ τοῦ στόλου. Καὶ ὅταν ἡ ὅλη ἡθικὴ οὕτω καταρρεῖσθαι εἶνε τότε τὸ γένος τὸ προωρισμένον νὰ κατορθώσῃ ἐθνικὴν ἐνότητα; Ἡ ἑλληνικὴ κυβερνήσις ἐκδίδουσα τὰ διατάγματα περὶ τοῦ λαχείου συνοδεύει αὐτὸ μὲ εἶδος ἀπολογίας, ἀλλ' ἡ ἀπολογία τῆς ἰσοδυναμεί πρὸς αὐτοκαταδίκην. Ἡ μέθοδος τῶν πολιτικῶν λαχείων ἀντιστρατεύεται πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς ἡθικῆς, ἄρα οὐδένα εὐγενῆ σκοπὸν δύναται νὰ ὑπηρετήσῃ. Πάντα τὰ προοδευτικὰ κράτη τὴν ἔχουσι καταδικάσει ὡς ἐθνικὴν πληγὴν, ὡς πηγὴν τύρβης καὶ ἐξάφνης, καὶ ὡς χειρότερον τι τῶν χρηματιστικῶν σάλων καὶ τοῦ χαρτοπαιγνίου. Ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ δημοουργικοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἐθνικῆς ἡρεμίας, τὰ λαχεῖα εἶνε καταδικαστέα. Ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὅτι ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀδυναμίᾳ τῆς κερδαλεοφροσύνης εἶνε φλέψ ἐκμεταλλεύσιμος ἀποδεικνύει πόσον ἀναρμόδιον εἶνε νὰ κυβερνώσῃ τὰς τύχας ἑνὸς ἔθνους οἱ οὕτω σκεπτόμενοι. Τοῦ κυβερνήτου ἔργον εἶνε ὄχι νὰ ἐκμεταλλεύεται τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ νὰ διανοίγῃ πηγὰς σθένους ἀτομικοῦ καὶ ἐθνικοῦ. Κυβερνῆται ἔθνους ἔχοντος τὸν πόθον νὰ δράσῃ ἐν τῷ πολιτισμῷ δὲν ἐκτελοῦσι τὸ καθήκον των εἰμὴ ἐάν, ἀφοῦ πρῶτον καλῶς ἐξακριβώσωσι, διαφωτίσωσι τὸ ἔθνος περὶ τοῦ πῶς εἶνε ἐφικτὸν νὰ δράσῃ τελεσφόρως καὶ εἴπωσι θαρραλέως καὶ εὐλικρινῶς τί εὔρον ὡς δυνατὸν

γενέσθαι καὶ τί ὡς ἀνέφικτον. Διότι εἶνε σκληρότης νὰ ἀπατάται ἐν ἔθνος ἐκλαμβάνον τὰ ἀδύνατα ὡς ἐφικτά. Εἰς κυβερνήτης ἔχων συναίσθησιν τῆς εὐθύνης του ὀφείλει νὰ μὴ ἡσυχάσῃ μέχρις οὐ ἐξακριβώσῃ καὶ φωτίσῃ τὸ ἔθνος περὶ τῶν ἐξῆς; 1. Εἶνε πράγματι δυνατὸν ἐντός, φερ' εἰπεῖν, εἰκοσαετίας, νὰ κατορθώσῃ ἡ Ἑλλὰς τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα, ἡ ἀπατώμεθα χάνοντες πολῦτιμον καιρὸν; 2. Ἐξακριβωθέντος ὅτι εἶνε δυνατὸν, τότε ἐρευνητέον συστηματικῶς καὶ νοημόνως ποῖα αἷτια ἤγαγον εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὸν Βίκτωρα Ἐμμανουήλ, τί ἐπραξεν ἡ Ἀγγλία, ὑπὸ τὰς ὄλως ἀσημάντους ἀπαρχὰς τῆς ἀνοβερικῆς δυναστείας, ἔχει ἡ ἡμετέρα δυναστεία συστατικὰ ἀνάλογα ἐγγνώμενά δι' ἡμᾶς ὁμοῖόν τι; Ἐχει σύνεσιν, ἀκεραιότητα, χαρακτῆρα, κωδρικὴν αὐταπάρνησιν; 3. Ἐξακριβωθέντων τούτων καὶ δεδομένου ὄντος ὅτι ὑπάρχουν ὑγιῆ στοιχεῖα ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἅτινα θὰ ὑποστηρίξωσι τοιαύτην δυναστείαν, καὶ προσέτι ὅτι εὐτυχῶς δὲν ἔχομεν ἀριστοκρατίαν, ἥτις θὰ ἡδύνατο νὰ παρενοχλῇ τὸ βασιλικὸν πρόγραμμα, δὲν ἀπομένει ἄλλο εἰμὴ, ἀνευ χρονοτριβῶν, νὰ παρῶσιν ἀμέριστον τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ὑποστήριξίν μας εἰς τοιοῦτον ἀνακτα μέχρι ἐπιτεύξεως τοῦ ποθομένου. Τὴν στιγμὴν ὁμως καθ' ἣν ἐξακριβωθῇ ὅτι αὐτὰ εἶνε ἀδύνατα, πᾶσα τοιαύτη ἐπίδιωξις δεόν νὰ ἐγκαταλειφθῇ, καὶ νὰ θεωρηθῇ τοῦ λοιποῦ ὡς ἐσχάτη προδοσία ἢτε διασπαθίζουσα τὰς ἱκμάδας τῆς ἐθνικῆς ζωτικότητος· καὶ βεβαίως ἐσχάτη προδοσία εἶνε πᾶσα ὑποστήριξις ἰθνητόρων ἀναρμοδίων. Εὐθὺς τότε θὰ στραφῶσιν αἱ μελέται τοῦ σώφρονος κυβερνήτου εἰς τὰς συνθήκας αἰτινες ἐδημιούργησαν τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Βελγίου. Θὰ ὀρίζοντο τότε σταθμοὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης εἰς τὸ ἰδεώδες τῆς ἐνότητος. Πρῶτος σταθμὸς ἀπαρεγκλίτως θὰ ἦτο ἡ παγίωσις τοῦ αὐτοδιοικητοῦ πυρῆνος. Ἄκρα εἰρήνη ἐν τῷ κράτει, ἀσφάλεια ζωῆς περιουσίας καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως παντὸς πολίτου, ἐνθάρρυνσις τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματος, ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας, ἀνύψωσις τῶν ἐργατῶν, καὶ κραταίωσις τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Βέλγιον θὰ ἠδύνατο νὰ δόσῃ τροφήν εἰς 7 ἑκατομύρια κατοίκων, καὶ ἐὰν ἐκαλλιεργείτο ὅπως ἐνιαχοῦ τῆς Ἀγγλίας, ὅπως ἐν Λομβαρδία, ὅπως εἰς τὰ περίξ τῶν Παρισίων, θὰ ἠδύνατο νὰ θρέψῃ πληθυσμὸν 10 ἑκατομμυρίων. Ὅ,τι ἀληθεύει περὶ τῆς γεωργίας, ἀληθεύει ἐπίσης καὶ περὶ πάσης βιομηχανίας, καὶ εἴνε βέβαιον ὅτι δοθέντος ὕλικου, ὀργανισμοῦ καὶ νοῦ, ὁ πλοῦτος ὅστις δύναται νὰ παραχθῇ εἶνε ἀνεξάντλητος.

Ἡ διαρρυθμῆσις τῶν ἐργαστηρίων εἶνε τοιαύτη ὅστε ὅχι ὅλοι οἱ φοιτηταὶ νὰ ἐργάζονται ἐν τιμῇ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἕκαστος φοιτητῆς νὰ ἐργάζεται ἐν αὐτῷ ἀριθμῷν τινα ὥρων. Τοιοῦτοτρόπως εἰς φοιτητῆς, ἐνὸς ἀφ' ἑνὸς θὰ ἐμελέτα ἀστρονομίαν ἢ νομικά, θὰ ἀφίερου ἄλλας ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς ἐνάσκησιν προσοδοφόρου ξυλουργικῆς, φερέειπείν. Μία φοιτήτρια, ἐνὸς ἀφ' ἑνὸς θὰ ἐμελέτα μαθηματικά, ἢ μουσικήν, θ' ἀφίερου καὶ ὥρας τινας ἄλλας τῆς ἡμέρας εἰς ἐνάσκησιν προσοδοφόρου ὠρολογιοποιίας ἢ ραπτικῆς.

Σημειώτεον ὅτι αἱ διανοητικαὶ σπουδαὶ εἶνε ἐντελῶς προαιρετικά. Μόνον οἱ ἔχοντες ἔρωτα πρὸς αὐτὰς θὰ τὰς ἀκολουθῶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ θὰ εἶνε ἐλεύθεροι νὰ ἀφιερώσῃ πλείοτερον χρόνον εἰς τὰ ἐργαστήρια, ἢ ἐπὶ τῶν ἐπαύλεων, ἔκτος ἐὰν προτιμῶσι νὰ σπαταλήσωσι τὸν πολὺτιμον χρόνον τῶν ἀκολουθοῦντες σπουδὰς ἐξ ὧν οὐδὲν ὄφελος θὰ ἀποκομίσωσι ποτέ, ἀφοῦ δὲν ἔχουσι πρὸς αὐτὰς ἔρωτα. Μία ἐγγύσις ὑπάρχει πάντοτε κατὰ τῆς σπατάλης ταύτης τοῦ πολὺτιμου χρόνου, ὅτι δηλαδὴ εἰσὶ πάντες ὑπόχρεοι νὰ ἐργάζονται εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ ἐπίσης νὰ γυμνάζονται στρατιωτικῶς φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι. Ἐπειδὴ ἀνεφέρα στρατιωτικὰ γυμνάσια δεόν νὰ σημειώσω τοῦτο ὅτι τὰ μὲν στρατιωτικὰ γυμνάσια θὰ εἶνε ὑποχρεωτικὰ εἰς ὄλους, ἀλλ' ἢ στρατιωτικὴ θητεία θὰ εἶνε προαιρετικῆ. Ἐφαρμοστικὴ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὄχι μόνον τὸ ἔθνος ὡς σύνολον καθίσταται ἰσχυρότερον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄτομον ἀποκτὰ πλείονα συναίσθησιν ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας. Μέχρις οὐ αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἐφαρμοσθῇ, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐπικρατῇ ἄλλο τι ἢ ἡ τυραννία τοῦ στρατιωτικισμοῦ χωρὶς τὴν ἐγγύσην περὶ μαχιμότητος ἐν ὥρα ἀνάγκης. Θὰ εἶπῃ τις “μὰς ὑπεσκέψης ἀρθρον περὶ πανεπιστημιακῆς παιδείσεως καὶ μέχρι τοῦδε μὰς ὠμίλησες μόνον περὶ ἐργαστηρίων καὶ στρατιωτικῆς μορφώσεως.” Ἄπ' ἐναντίας ὅ,τι εἶπον εἶνε ἡ οὐσία τῆς πανεπιστημιακῆς παιδείσεως, διότι τὰ τριάκοντα πανεπιστήμια, ὡς ἐκ τοῦ συστήματος οἶον ἐλειούργησεν εἰς τὰ δύο πρῶτα στάδια τῆς Παιδείας, θὰ διοικῶνται ὑπ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὑπερόχου διανοίας καὶ ὑπερόχου ἡθούς, καὶ πὰς προσερχόμενος εἰς ἐξετάσεις θὰ εὐρίσκειται ἐνώπιον ἐξεταστοῦ οὐ ὑπέρατον ἰδεῶδες εἶνε νὰ ἀναγνωρίζῃ μόνον μάθησιν, χαρακτηριστικὰ καὶ χρησιμότητα, ὡς ἀναμφισβήτητα συστατικὰ τοῦ ἐξεταζομένου. Ἐπειτα ἐπικρα-

τοῦσα ἀρχὴ τοῦ ἡμετέρου συστήματος τούτου εἶνε ὅτι δεόν νὰ ὦσι προσिताὶ εἰς τοὺς φοιτηταὺς πᾶσαι αἱ εὐκαιρίαὶ πρὸς τελειοποίησιν ἐν παντὶ κλάδῳ πρὸς ὃν ἔχουσι γνήσιον ἔρωτα, καὶ ἐξ οὗ θὰ ἀπεκρίμωσιν οἰονδήποτε γνήσιον, ἀξιοζήλου προσόν. Προσέτι, καὶ τοῦτο εἶνε ἡ ψυχὴ τῆς ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως, ἕκαστον Συμβιωτήριον θὰ ἔχη εὐρείας καὶ λαμπρὰς αἰθούσας ἐν αἷς θὰ συγκροτοῦνται συχρὰ συναθροίσεις ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ θὰ ἀνταλλάσσονται ἐπισκέψεις ἀπὸ τῶν διαφόρων Συμβιωτήριων, συστηματικῶς καὶ ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς τὴν ἐπίδιξιμ ἡ ἀκαδημαϊκοῦ ἡθούς καὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως. Προσθετέον ὅμως ὅτι πάντες οἱ οὗτω ἐν τοῖς Συμβιωτήριοις διαμορφούμενοι, οἷτινες συγχρωτίζονται ἀδελφικῶς ὁσῶδήποτε διαφέρει ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν θέσις, ἐν τῇ συναισθήσει ὅτι ἐργάζονται ὅλοι διὰ τῶν χειρῶν τῶν, καὶ ὅλοι διὰ τῶν διαφορῶν ἱκανότητων τῶν ἀυξάνουσι τὴν ὀλβιότητα καὶ τὴν αἴγλην τοῦ συνόλου, ἀποδεικνύμενοι οὗτω ἴσοι πρὸς ἀλλήλους, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ταύτη βαπτίζονται διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου τοῦ εἰς ἀληθείς ἰπποτάς καὶ εὐπατριδας. Καὶ ἰδοὺ διατί. Ἀπὸ μικροτάτης ἡλικίας ἐντυπῶνται εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς αὐτοπεποίθησεως, τῆς χρησιμότητος, τῆς ἀλληλεουλαβείας ἄτινα συναποτελοῦσι τὴν βάσιν τοῦ ἰπποτικού χαρακτῆρος. Ἐπομένως οὗτω ἀνατρεφόμενος, μακρὰν τὴν νὰ φιλοδοξῇ ὀλοαύσεις καὶ ἀμερινομνησίαν, θὰ ἀνησυχῇ περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐκτελέσῃ ἐπιμελεστερον καὶ τελεσφορώτερον τὸ καθήκον τοῦ ἀκριβῶς ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς τιμῆς του, καὶ πάντες θὰ θεωρῶσιν ὡς εὐγενῆ καὶ ἐντιμον χαρακτηριστικὰ ἐκεῖνον ὅστις ἔμαθε νὰ ὑπηρετῇ ὡς ἀριστα τοὺς ὀμοίους του. Ἄν τοῦτο δὲν εἶνε πανεπιστημιακὴ παιδείσις, τί ἄλλο δύναται νὰ εἶνε;

Ἢδὲν, περατωθείσης προσηκόντως τῆς ἐκπαίδευσσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐν ἡλικία 21 ἐτῶν, ἢ πολιτεία δύναται νὰ εἶπῃ ὅτι ἐξεπλήρωσε τὴν ὑποχρέωσίν της πρὸς τὰ τέκνα τῆς πατρίδος. Ἀπομένει τῶρα καὶ αὐτὰ νὰ ἐκπληρώσωσιν τὰς ὑποχρεώσεις των πρὸς τὴν πολιτείαν. Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν ταύτην εἶνε νὰ ἀποδόσωσι τὰ τροφεία, τὰ δίδακτρα καὶ τὰς μερίμνας, ἐν μορφῇ ἐκδουλεύσεων πρὸς τὸ κράτος—ἐν συγκεκριμένη μορφῇ ὑπηρεσίας. Ἐνεύθεν τὸ πρῶτον καθήκον τοῦ περατοῦντος τὰς σπουδὰς του ὡς ἄνωτέρω, εἶνε νὰ τοποθετηθῇ ἐπὶ τετραετίαν τοῦλάχιστον ὡς (ἔμμισθος, ἐννοεῖται) δημόσιος λειτουργός, ἢτοι ὑπάλληλος ἐργαζόμενος χρησίμως ὀκτῶ ὥρας τὴν ἡμέραν, πρὸς παραγωγήν προϊόντων τιῶς, ὕλικου ἢ ἢτικου ἀναγκαζομένου εἰς τὸ ἔθνος. Ὅσοι ὅμως τῶν, ὡς εἶρηται, μορφωθέντων ἔχουσι ἴδιον πλοῦτον δύναται ἀν θέλωσι νὰ καταθέσωσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον μέρος τοῦ πλοῦτου των ἀντὶ νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ τετραετίαν.

ὑπὸ τοιοῦτον σύστημα δημοσίας ἐκπαίδευσσεως, οἶον διεξηγήθη ἐν τῷ προκειμένῳ ἀρθρῷ καὶ ἐν τοῖς δυσὶ προηγούμενοις,* τὰ ἐξῆς ἀγαθὰ θετικῶς ἐξασφαλίζονται: α.) τὰ τέκνα τῆς πατρίδος τρέφονται, ἀνατρέφονται, περιθάλπονται, γυμνάζονται καὶ ἐκπαιδεύονται, κατὰ τὸν τελεσφορώτατον τρόπον β.) παρέχεται ταυτοχρόνως ἀσχολία ἄρμωδία καὶ προσοδοφόρος εἰς πάντας ὧν ἡ ἡλικία εἶνε 25 ἐτῶν καὶ κάτω γ.) ἐπιτυγχάνεται ἐγγύς ἐπὶ χρησίμου καὶ ἐντίμου σταδίου εἰς πάντας ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ διαμείνωσιν ἰσοβίως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ κράτους. Ταῦτα πάντα ἐξασφαλίσθησαν ἀντὶ μικροτάτης μόνον ἐπεμβάσεως εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. Ἡ μόνη περίπτωσις καθ' ἣν ἐγένετο τοιαύτη ἐπέμβασις εἶνε ἡ ἀφορῶσα τὸν ὅρον τῆς τετραετοῦς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἢ τὴν ἀντ' αὐτῆς πληρωμὴν χρηματικῶν ποσῶν. Ἄλλὰ τί εἶνε τοῦτο ἀπέναντι τοῦ ἐπαχθεστάτου ζυγοῦ ὃν καλοῦμεν στρατιωτικὴν θητείαν; Ἡ ἐν λόγῳ τετραετῆς δημοσίας ὑπηρεσίας δὲν εἶνε ποσῶς ὑπέρογκος θεωρουμένη ὡς πληρωμὴ τῶν κοσμοσσιαίων ἀγαθῶν ἄτινα ἐπεδαψίλευσεν ἡδὴ ἡ ζητούμενα τῶν ἐλαφρόν ὅρον τούτου πατρίδι. Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ ὅρος εἶνε αὐτόχρονον τύχη καὶ ἀποκατάστασις, εἶνε ἑναρξὺς βεβαίου σταδίου, εἶνε πλοῦς πρὸς ἀσφαλὴ λιμένα. Ἄναλογοσθῶμεν δὲ τὸ σπουδαῖον ἐπακολούθημα ὑπὸ γενικὴν κοινωνικὴν ἔποψιν: Ὅχι μόνον ἡ ἔνδεια καὶ ἡ χρηματικὴ στενοχωρία σχεδὸν καταργεῖται καὶ ἐκλείπει ἀπὸ προσώπου τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ἡ διάφορος οἰονδήποτε ἐγκλήματος καθίσταται ἀδύνατος, παντὸς σχεδὸν ἐλατηρίου εἰς ἐγκληματικότητα αἰρομένου. Ἄλλὰ τὸ οὐχ ἦτον σπουδαῖον ἐπακολούθημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἡμετέρου συστήματος ἔσται ὅτι πᾶσαι αἱ μωραὶ κοινωνικαὶ διακρίσεις, ὅπουδήποτε ὑπάρχουσι, θὰ ἐκλείψωσι, διότι ἀξία καὶ τιμὴ θὰ ἀποδίδεται μόνον εἰς τὴν χρησιμότητα, τὴν ἀγαθότητα, τὴν καλλονήν, τὸ σθένος καὶ τὴν πνευματικότητα. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ δῶρα τὸ σύστημά μας καλλιεργεί καὶ ἀναπτύσσει καὶ παρέχει τοῖς πᾶσι. Ὅλοι θὰ χαίρωσι τὰ δῶρα ἄτινα τῶρα χαίρουσιν ὀλίγοι προνομιοῦχοι, καὶ ἐπομένως ἡ πατρίς ἡμῶν θὰ εἰσελθῇ εἰς περίοδον ὀλβιότητος καὶ εὐδαιμονίας οἶα μόνον προεφανείθη μέχρι τοῦδε εἰς τὰ ὄνερα τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ποιητῶν. Ἴσως εἶπῃ τις ὅτι αὐτὰ δὲν εἶνε δυνατόν ποτε νὰ πραγματοποιηθῶσιν. Ὅ λέγων τοῦτο ὑποστηρίζει τὸ δόγμα του ἐκ δύο λόγων. Δυσὶν θάτερον δηλαδὴ σκέπτεται, ἢ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι διότι μὰς λείπει ἢ ἀπαιτουμένη ἀνατροφή ὅστε νὰ τὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ τὰ ἐπιτύχωμεν, ἢ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσιν, φρονεῖ, διότι μὰς λείπουσι τὰ χρηματικὰ μέσα. Ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἀπαιτουμένην ἀνατροφήν ἡμεῖς

* ΕΡΕΥΝΑ Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου.

περὶ αὐτοῦ ἔχομεν προνοήσει παραλαβόντες τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς μικροτάτης ἡλικίας των, ἵνα τὰ γαλουχήσωμεν συναφὰ πρὸς τὸ σύστημά μας. Ὅστε μετὰ τινα ἔτη δὲν εἶνε φόβος νὰ μὰς λείψουσι αἱ ἀπαιτούμεναι διάνοιαι καὶ καρδίαὶ καὶ θελήσεις πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ χρηματικὰ μέσα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν, εἶμεθα σύμφωνοι ὅτι ἡ ἀπαιτουμένη δαπάνη εἶνε πολὺ μεγάλη. Ἄλλ' ἂν κατοπίην ἐρεῦνης ἀνακαλύψωμεν ὅτι καίτοι εἶνε μεγάλη εἶνε ὅμως ἐπιτεύξιμος ἄνευ κἄν φορολογίας, τότε δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀντίρρησης, πᾶς δὲ νοῦμον θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ σύστημά μας εἶνε πραγματοποιήσιμον. Ἴδωμεν εἰς τὸ προσεχές τεύχος περὶ τῆς δαπάνης.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΣ.

Ἐν τῇ ΕΡΕΥΝῃ τοῦ Ὀκτωβρίου, διερμηνευομένη τῶν ἀρχῶν τοῦ Ρώσκιν, ὑπεδείχθησαν ἀκροθιγῶς αἱ φάσεις τοῦ ὀλέθρου δι' οὗ ἀπειλεῖ τὸ ἔθνος ἡ ὀρθόδοξος πολιτικὴ οἰκονομία. Χωροῦμεν ἤδη εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐρεῦνης τοῦ θέματος ἀφορώντες εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως ἣν θὰ ἴσκει ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἡ ἀναστήλωσις τῶν ζῶσων ἰδεῶν ἐξ ὧν ἀπορρέει ἡ ὑγίαι καὶ ἀληθῆς ἐπιστήμη τοῦ πλοῦτου καὶ ἄς ἀποκλείει ἐκ τῆς σφαίρας τῆς ἡ ψευδῆς ἐπιστήμης ἡ ὀνομαζομένη πολιτικὴ οἰκονομία. Ἡ μέχρι τοῦδε ἐρεῦνα ἡμῶν διέτριψεν ἐν μέρει εἰς τὸ ἀξίωμα ὅτι ἀπαιτεῖται αὐστηρὰ διάκρισις μεταξὺ πλοῦτου δικαίου καὶ πλοῦτου ἀδίκου. Ἐνόσφ δὲν διαγράφεται γνώμων τις διακρίνων ἐπακριβῶς τὸν ἐκ δικαιοσύνης προερχόμενον πλοῦτον ἀπὸ τὸ ἐξ ἀδικίας προερχόμενον χρήμα, ὁ κίνδυνος τοῦ ἔθνους συνίσταται εἰς τὸ ὅτι οἰκοδομοῦμεν ἐπὶ τοῦ ψεύδους καὶ ἐπομένως βαδίζομεν πρὸς ἐπαίσχυντον θάνατον. Ἄλλ' εἶνε ἐπάναγκες νὰ ἀναλύσωμεν περισσότερο τὴν ἐτυμηγορίαν ταύτην, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλοί, ποικίλοι καὶ πολῦτροποι εἶνε αἱ φάσεις καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ ψεύδους. Φερέειπείν, μία προσποίησις εἶνε ψεῦδος, μία “ἀθῶα” διαφήμισις εἶνε ψεῦδος, μία “εὐφυῆς” στρατηγικότης εἶνε ψεῦδος, ἢ πρὸς τὸ θεαθῆναι τάσις εἶνε ψεῦδος. Οὐσία τοῦ ψεύδους εἶνε ἡ ἐξαπάτησις καὶ ζημία τοῦ ἄλλου. Πᾶν δὲ ἀπόκτημα κατορθούμενον δι' οἰασδήποτε ἐξαπάτησεως τοῦ ἄλλου ἀγει εἰς ἡθικὸν θάνατον, ἐπομένως πᾶσαι αἱ φάσεις τοῦ ψεύδους. Οὔτω παρακμάζουν καὶ θνήσκουν τὰ ἔθνη. Ὁ ζητῶν πλοῦτον ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἄλλου ζητεῖ ἡθικὸν θάνατον, καὶ τὸν εὐρίσκει ἐν ὅλῃ τῇ εἰδεχθείᾳ του ἀπαξ ἐπιτυχῶν τὸ ζητούμενον ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους. Πᾶς θάνατος εἶνε ἐπακολούθημα καταστάσεως δημιουργουμένης ὑπὸ μὴ ὑγείας. Ἡ δικαιοσύνη εἶνε ἡθικὴ ὑγεία ἐπομένως ἐπακολούθημα τῆς ἀδικίας εἶνε ὁ ἡθικὸς θάνατος. Οὐδεμία ἡθικὴ ἴασις εἶνε δυνατὴ ἄνευ τοῦ ἡλίου τῆς

δικαιοσύνης, ὅστις διχάζει καταμερίζει καὶ τηρεῖ ἐν πλάστει καὶ ἰσορροπία, δηλαδή ἐν ἀρμονία, τὰ ἡμισφαίρια τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως. Τὸ οὐσιώδες προκειμένου περὶ πλούτου εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Ἡ φιλοanthρωπία εἶναι συθρὰ ὡς βᾶσις τῆς κοινῆς, ἰδίως διότι τείνει ν' ἀποστρέψῃ ἀφ' ἡμῶν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης. Βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς ἐλεημοσύνης κινδυνεύομεν νὰ θεωρήσωμεν περιττὴν τὴν δικαιοσύνην. Οἱ διδάσκαυτοι τὴν ὀρθόδοξον πολιτικὴν οἰκονομίαν παρέβλεψαν ἐντελῶς τὴν ἐννοιαν ταύτην τῆς δικαιοσύνης, καὶ λέγουσιν ὅτι διδάσκουσι τὴν "ἐπιστήμην τοῦ πλουτεῖν ἀνεξαρτήτως ἠθικῶν βλέψεων." Ἀλλὰ τότε μέρος τῆς ἐπιστήμης τοῦ πλουτεῖν ἀνεξαρτήτως ἠθικῶν βλέψεων δύναται νὰ εἶναι καὶ ἡ δηλητηρίασις, ἡ ἡ νόθευσις τροφίμων, ἡ ἡ ἐκβίασις, ἡ ἡ ληστεία, ἡ ἡ σφετερισμὸς περιουσίας διαπιστευθείσης ἡμῖν, ἡ καὶ αὐτὴ ἡ λωποδυσία. Πάντα ταῦτα εἶναι μέσα ἐπιτεύξεως πλούτου ἀνεξαρτήτως ἠθικῶν βλέψεων. Ἐννοεῖται δὲν λέγομεν ὅτι ὁ καθηγῆται τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐπιδιοκιμάζει τὰ εἰρημένα μέσα ἐπιτεύξεως πλούτου. Ὅχι· αὐτὰ δὲν τὰ θεωρεῖ οὔτε δίκαια οὔτε νόμιμα, ἀλλ' ἐπιδιοκιμάζει ἄλλα ἄτινα δὲν θεωρεῖ μὲν δίκαια, θεωρεῖ ὅμως νόμιμα. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ καθορισθῇ ἡσχέσις μεταξὺ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ δικαίου· καὶ ἂν ἡ πολιτικὴ οἰκονομία ὠρίζετο ὡς "ἐπιστήμη τοῦ πλουτεῖν δικαίως, τότε θὰ ἐβλέπομεν προφανῶς ὅτι ἵνα ὁ πλούτος εἶναι ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τῆς πολιτείας πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπιτευχθῇ συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης, δηλαδή δικαίως, καὶ τότε ὅλοι θὰ ἐπείγουτο νὰ ἐνασκήσουν καὶ ἐφαρμόσουν τὴν δικαιοσύνην. Ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν ποτε νὰ ἐφαρμοσθῇ, ὅπως οὔτε ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια εἶναι δυνατόν ποτε νὰ ἐπιτευχθῇ, ἀλλ' ἐὰν ἐπιδιώκωμεν πιστῶς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἀναντιρρήτως δυνατόν θὰ εἶναι νὰ κατορθώσωμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν ὅση μᾶς ἀναγκαῖοι πρὸς διεξαγωγὴν ἀσφαλούς, ἐντίμου, εὐκόσμου καὶ εὐδαίμωνος βίου.

Προκειμένου τώρα περὶ πληρωμῆς ἐργατῶν, τὸ πρῶτον πρᾶγμα εἶναι νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων τῆς δικαιοσύνης. Εἶδομεν ἤδη τί σημαίνει πληρωμὴ διὰ χρήματος. Πληρόνως τὸν ἐργάτην μου διὰ χρήματος, σημαίνει ὑπόσχομαι εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ ἐργασία καὶ ὁ χρόνος ὃν δαπανᾷ δι' ἐμέ, θὰ τοῦ ἀποδοθῶσιν ὅλο κλῆρα ὅταν λάβῃ αὐτῶν ἀνάγκην. Ἄν τοῦ ὑπόσχεθῶ ὀλιγώτερα, τὸν ἀδικῶ· ἂν τοῦ ὑπόσχεθῶ περισσότερα μὲ ἀδικεῖ. Ἄν δύο συναγωνίζονται νὰ μὲν παρέξουν τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν χρόνον ὃν ἔχῃ τώρα ἀνάγκην, ὁ εἰς τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦμαι ἀδικεῖται χρησιμοποιοῦμενος ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ δεχθῇ ὑπόσχεσιν ὀλιγώτερον παρὰ τὸ ὀλοκλήρου. Ὅταν ὁμως πλὴν ἐμοῦ καὶ ἄλλος τις ἔχῃ ἀνάγκην

ἐργάτου, ὑπάρχει δὲ εἰς μόνον τοιοῦτος, τότε οὗτος ἀδικεῖ καὶ ἐμέ καὶ τὸν ἄλλον ἐπιτυχᾶνον ὑπόσχεσιν πλεον τοῦ ὀλοκλήρου. Ἡ ἀκριβὴς καὶ πλήρης ἀνταλλαγή ὀλοκλήρου ἀνθ' ὀλοκλήρου, αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν δικαιοσύνην. Μολαταῦτα, διὰ λόγους οἷτινες θὰ ἐδικαίουν τὴν ἰδέαν τοῦ κἀρποῦ ἂν εἶδει μικροῦ πλεονάσματος ἐν τῇ ἀποδόσει μετὰ τινὰ χρόνον,* τὸ οὐσιώδες νὰ ἐνθυμῶμεθα εἶναι ὅτι ἡ ἀνταπόδοσις ἦν ὑποσχόμεθα οὐδέποτε πρέπει νὰ εἶναι ἔλαττον τοῦ ὀλοκλήρου. Δίκαιον ἡμερομισθίου ἐπομένως εἶναι μόνον τὸ συνιστάμενον εἰς τὸσον χρήμα ὅσον ἀρκεῖ ἵνα ἐν τῷ μέλλοντι ἀνταποδοθῇ εἰς τὸν ἐργάτην τὴν ἔργασίαν ὅσην παρέσχεν—οὐδαμῶς ἔλαττον αὐτῆς, ἴσως μάλιστα ἐλαφρῶς πλεον αὐτῆς. Αὐτὴ εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ἐξ ἧς καὶ μόνῃς δύναται νὰ προκύψῃ ἀρμονία καὶ ὑγεία· καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτῆς ὡς δικαιοσύνης παραμένει ἀναλλοίωτος ἔστω καὶ ἂν εἶναι πολυάριθμοι οἱ προσφερόμενοι νὰ ἐκτελέσωσι δεδομένην ἐργασίαν. Ἄν ἐξ εἰκόσι προσφερομένων ἀπορρίπτω τοὺς δεκαεννέα, οὐδαμῶς ἐπέται ὅτι εἶναι δίκαιον ὁ εἰκοστὸς νὰ λάβῃ ἔλαττον τοῦ ὀλοκλήρου. Ἄν ἐξ οἷου ὅποτε λόγος δέχθῃ ὑπόσχεσιν ἐλάττονος, ἀδικεῖται καὶ ὁ οἰοσθῆτο λόγος ὅστις τὸν ἐπέσει, δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἐκβίασις. Ἡ ὑπόσχεσις, ὡς εἶδομεν, ἔχει τὴν μορφήν νομίσματος, ἢτοι χρήματος, καὶ ἔνεκα τῆς μορφῆς ταύτης καθίσταται καθολικὴ ἀντὶ προσωπικῆς. Δηλαδή, ἐνῶ ὁ ἐργάτης μου παρέχει ἀτομικὴν ἐργασίαν, λαβὼν παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀνταπόδοσεως ἐν μορφῇ χρήματος ἔχει πίστωμα εἰς βᾶρος τοῦ συνόλου, καὶ δύναται νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ τὸ σύνολον ὅταν θελήσῃ. Αὐτὸς εἶναι εἰς λόγος ὅστις πείθει τὸν ἐργάτην νὰ δεχθῇ ὑπόσχεσιν ἐλάττονος, διότι προτιμᾷ χρήμα ὃ ἐστὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῆς χρεώσεως τοῦ συνόλου. Πᾶσα δόσις χρήματος εἶναι ἐπιταγή εἰς βᾶρος τοῦ ἔθνους καὶ εἰς ὄφελος τοῦ λαμβάνοντος τὸ χρήμα. Φυσικῶν ἄρα εἶναι νὰ δεχθῇ χρήμα ἐλάττον τοῦ ἀκεραίου χάριν τῆς ἐν λόγῳ ἀσφαλείας. Εὐχαριστῶς παρέχει μᾶς ὄρας ἐργασίαν δεχόμενος ὑπόσχεσιν ἡμισείας ὄρας ἀνταποδοτέας ὑπὸ τοῦ ἔθνους. Εὐχαριστῶς δηλαδή θυσιάζει τὸ ἡμισυ τῆς περιουσίας του διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλὴς περὶ τοῦ ἄλλου ἡμίσεος. Τοῦτο προδήλως εἶναι πηγή μεγάλης δυσκολίας καὶ περιπλοκῆς περὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἡμερομισθίου ἐν μορφῇ χρήματος· ἀλλ' οὐδόλας θίγει τὴν οὐσίαν τῆς ἀνταλλαγῆς. Ἡ ἐργασία ἔχει πάντοτε, κέκτηται, τὴν ἀξίαν τῆς τῶσφ ὠρισμένην καὶ πραγματικὴν ὅσφ ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν εἶναι πάντοτε τὸ εἰδικὸν βᾶρος οἰοῦ δῆποτε πράγματος, ἔστω καὶ ἂν ὁ καθορισμὸς τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ βάρους δὲν εἶναι εὐκόλος ὅταν τὸ

* Μοῦ δίδεις μᾶς ὄρας ἐργασίαν σήμερον, θὰ σοὺ δοθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ὅταν λάβῃς ἀνάγκην ἐργασίας μᾶς ὄρας καὶ πέντε λεπτῶν. Τὰ πέντε λεπτὰ εἶναι οἷον ὁ καρπὸς τῆς σπαρείσεως ἐργασίας.

πρᾶγμα εἶναι ἠνωμένον μετ' ἄλλων οὐσιῶν διαφόρου εἰδικοῦ βάρους. Ἐπειδὴ εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας, δὲν ἐπέται ὅτι πρέπει νὰ τεθῶσι κατὰ μέρος αἰ ἀπαιτήσεις τῆς δικαιοσύνης. Ἄπ' ἐναντίας αὐταὶ αἰ ἀπαιτήσεις εἶναι τὸ ἀριστον ἡμῶν βοήθημα πρὸς τὸν καθορισμὸν διότι ὡς εἶδομεν εἶναι τῆς ἐπιστήμης βᾶσις ἡ δικαιοσύνη. Αἱ δυσκολίαι ὡς γεννᾷ ἡ ἐπικρατοῦσα πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι ἀπείρωσ μεγάλητεραι καὶ περιπλοκώτεραι, ἀκριβῶς διότι ὡς γνώμων αὐτῆς λαμβάνεται, ὅχι ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' ὁ βαθμὸς τῆς εἰς ἡν εὑρίσκειται ὁ ἐργάτης ἀνάγκης νὰ δεχθῇ ὀλιγώτερον. Τὸ ζήτημα πρόκειται τοῦτο: Εἶναι ἀθέμιτον νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἀνάγκην του (αὐτῆ ἄλλως οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ ἐξακριβωθῇ δι' ἀναλυτικῆς ἐρεύνης), ἀλλὰ τὸ θεμιτόν εἶναι νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ τί ἔχει λαμβάνει (ὅσφ ἀνάλυσιν, λάβωμεν τὸ παράδειγμα καθ' ὃ δύο ἐργάται προσφέρονται νὰ ἐκτελέσωσι μίαν ἐργασίαν. Ὁ ἕτερος αὐτῶν χρησιμοποιοῖται ἄτε δεχθῆς τὸ ἡμισυ τῆς δικαίας ἀμοιβῆς, καὶ ὁ ἄλλος ἀποπέμπεται ἄτε μὴ δεχόμενος τῶσφ ὀλίγον. Τὸ ἐπακούθημα εἶναι ὅτι ὁ ἀποπεμφθῆς ὑποτίθεται ἤδη ἄεργος καὶ πεινῶν· καὶ βεβαίως τὸ αὐτὸ ἐπακούθημα θὰ προέκυπτε καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐλάμβανε τὴν δικαίαν, ἢτοι τὴν ὀλοκλήρου, πληρωμὴν του. Ὅστε λοιπὸν εἶναι τὸ αὐτὸ, θὰ ἀνακράξῃ τις, ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσιν, εἴτε, δηλαδή, ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐργάτης ἐπληρόντο τὸ ἡμισυ, εἴτε ὀλοκλήρου. Ὅχι, ἀπαντῶμεν ἡμεῖς, ὑπάρχει διαφορὰ. Ἦν δὲ ἔλαττον ἡμισυ, ἢτοι ὁλοκλήρου, καὶ κατόπιν μίαν οὐσιώδη. Ἡ ἐποσειώδης διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐπληρώθη ἀνεπαρκῶς, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ περιπτώσει, ἐπαρκῶς. Ἡ οὐσιώδης διαφορὰ εἶναι ἡ ἔξῃς: Κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν (τὴν ἀδικον) ὁ χρησιμοποιοῦμενος τὸν ἐργάτην κατακρατεῖ τὸ ἡμισυ τοῦ ὀφειλομένου, καὶ μὲ αὐτὸ τὸ κατακρατούμενον δύναται νὰ μισθώσῃ καὶ ἄλλου ἕνα ἐργάτην δ' ἄλλο τι ἔργον, ἐπὶ ἐπίσης ἀδικῶ ἀμοιβῆ. Ὅστε ἔχομεν ἀμέσως δύο ἐργάτας ἀνεπαρκῶς ἀμειβομένους, καὶ ἄλλους δύο, ἀέργους καὶ πεινῶντας. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν (τὴν δικαίαν), ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐργάτης λαμβάνει ὀλοκλήρου τὴν ἀμοιβὴν του καὶ ἐπομένως δὲν μένει περισσευμᾶ τι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ χρησιμοποιοῦσαντος ὅστις οὕτω δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιοῦσῃ δεύτερον ἐργάτην δι' ἄλλο τι ἔργον ἔξ ὑστερήματος τοῦ πρώτου. Περιορίζεται λοιπὸν ἡ ἐξουσία του. Ἀντιστοίχως ὁμως εὐρύνεται ἡ ἐξουσία τοῦ χρησιμοποιοῦμενου ὅστις ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ μισθώσῃ καὶ αὐτὸς ἄλλον ἐργάτην δεχόμενος τὸ ἡμισυ. Ἐὰν πράξῃ τοῦτο, τότε ἔχομεν τὸν Α' ἐργαζόμενον διὰ τὸν Β' ἐπὶ

ἐπαρκῆ ἀμοιβῆ, καὶ τὸν Γ' ἐργαζόμενον διὰ τὸν Α' ἐπὶ ἀνεπαρκῆ ἀμοιβῆ. Πάλιν λοιπὸν ἔχομεν δύο ἀέργους καὶ πεινῶντας· μὲ ἄλλας λέξεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν χρησιμοποιοῦμενων δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο περιπτώσεων, τῆς δικαίας καὶ τῆς ἀδικου. Ἡ διαφορὰ ἐγκεῖται μόνον εἰς τὸ ποσὸν τῆς πληρωμῆς καὶ εἰς τὰ πληρόντα πρόσωπα. Ἡ οὐσιώδης λοιπὸν διαφορὰ εἶναι κατὰ μὲν τὴν ἀδικον περίπτωσιν δύο ἀνθρώποι ἐργάζονται δι' ἕνα· κατὰ δὲ τὴν δικαίαν, εἰς ἐργάζεται δι' ἕνα χρησιμοποιοῦμενον, καὶ ἕτερος διὰ τὸν χρησιμοποιοῦμενον, καὶ ἡ ἄλλυσις δύναται νὰ ἐξακολουθῆσῃ εἰς πολλὰς βαθμίδας ἐκδουλεύσεως. Ἡ πλουσιονομικὴ δύναμις μεταβαίνει ἀπὸ χρησιμοποιοῦμενον εἰς χρησιμοποιοῦμενον, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δικαιοσύνης, ὡς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀδικίας ἡ δύναμις σταματᾷ καὶ συγκεντρῶνται εἰς ἐν ἄτομον χρησιμοποιοῦν ὀμάδας ἀνθρώπων ἐπὶ ἀνεπαρκῆ πληρωμῇ, ἀφιεμένων διπλάσιως ἄλλων τόσων ἐν ἀργία καὶ πείνῃ. Αὐτὸ τὸ ἄτομον, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δικαιοσύνης θὰ ἠδύνατο μόνον νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἐγγυτέρου, διὰ τοῦ ὀποῖου ἐν διηκῶς περιοριζόμενον βαθμῷ ἡ δύναμις (δηλαδή ὁ πλούτος) διαβιβάζεται ἀπὸ κύκλου εἰς κύκλον, ἀρδεύουσα τὰ κοινωνικὰ στρώματα, μέχρις οὗ ἀναλωθῇ. Ἰδοῦ ἐντεῦθεν πῶς ἡ δικαιοσύνη πατάσσει ταυτοχρόνως δύο κακὰ, τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀνηθικότητα. Πῶς; Ἀποσοβείται ἡ συγκεντρωσις πλούτου εἰς ἄτομα ἀφ' ἐνός, ἀναστηλοῦται ἡ ἀρετὴ τῆς ἀκεραϊότητος ἀφ' ἑτέρου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐποσειώδης διαφορὰ, περὶ τῆς εἰπων ἀνωτέρω, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον σπουδαία. Τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς πληρωμῆς ἐργατῶν χρησιμοποιοῦμενων ὑπὸ ἐνός ἀτόμου εἶναι πρόσκομμα προαγωγῆς, ἐνῶ ἡ ἄλλυσις τῶν ἐπαρκῶς πληρομένων ἐργατῶν χορηγεί μέσα προβιβασμῶν ἐν τῇ κοινωνικῇ κλίμακῃ. Οὕτω διαρρυθμιζομένης τῆς δυνάμεως τοῦ πλούτου δὲν δύναται νὰ μείνῃ τὸπος πρὸς ὑπαρξιν ἀργίας καὶ ἐνδείας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ζωτικὸν πρόβλημα ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ ἔθνους. Αὐτὸ τὸ πρόβλημα εἶναι ὁ πυρὴν ὅλων τῶν ἄλλων δυσκολιών, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν. Δύο εἰσὶν αἱ δυνάμεις αἱ ταρασσουσαι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὀλβιότητα οἰασθήποτε χώρας, ὁ συναγωνισμὸς καὶ ἡ καταδυνάστευσις, αἱ δύο δὲ αὐταὶ δυνάμεις ἀντεπιδρῶσιν ἐπ' ἄλληλων, δηλαδή ὅσφ μεγαλύτερος ὁ συναγωνισμὸς τόσφ μεγαλύτερα ἡ καταδυνάστευσις καὶ τὰνάπαλιν. Ἰδοῦ δὲ διατί. Ὁ χρησιμοποιοῦν τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων ἐκμεταλλεύεται τὴν περίπτωσιν τὴν κρατοῦσαν αὐτοῦ ἐν συναγωνισμῷ καὶ ἐπιτυχᾶνει τὴν ἐργασίαν τῶν ὑπὸ ἀδίκους ὄρους, δηλαδή ἐφθηνήν. Δημιουργεῖ ἐντεῦθεν καταστάσιν ἀθλιότητος ἐξ ἧς πάσχουσιν ὄχι μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ καταδυνάστευων. Ἦσως μάλιστα, εἰς τὸ τέλος τῆς

γραφής, αὐτὸς πάσχει δεινότερα, διότι δημιουργῶν δούλους, ἀναποδράστως γίνεται καὶ αὐτὸς δούλος. Ἡ ἀδικία εἶνε ζυγός, φέρων χάος καὶ ἀναρχίαν, ἀσυμβίβαστος δὲ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς εὐκόσμου κυβερνήσεως καὶ τῆς εὐκάρπου συνεργασίας.

(Προσεχὲς ἄρθρον, περὶ τὴν μελέτην, θὰ διαλαμβάνῃ περὶ ἀξίας.)

Ο ΒΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΓΝΩΜΩΝ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑ.

[Ἄρθρα δύο.]

Α'.

Τεσσαράκοντα μόλις ἔτη παρήλθον ἀφ' ὅτου τὸ ρηξικέλευτον τοῦ ἰαπωνικοῦ χαρακτήρος ἐνεκάλινευσεν ἐν τῇ ἰστορίᾳ τοῦ ἰαπωνικοῦ ἔθνους ἐποχὴν ἢ. τὰ προϊόντα τώρα ἀρχίζει νὰ ἀποθαυμάζη ὁ κόσμος. Μέχρι πρό τινας οἱ ἰάπωνες εἶχον τὴν φήμην νοημόνων μιμητῶν, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ οἰήσει του ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς ἐθώπευε καὶ τρόπον τινα προστατευτικῶς ἐχλεύαζε τοὺς μικροὺς αὐτοὺς μιμητὰς τῶν ἀρετῶν του. Ἄλλ' ἦτο πλάνη ἢ ἐντύπωση αὐτῆ ὅπως πάντοτε αἱ ἐξ οἰήσεως προερχόμεναι ἐντυπώσεις εἰσὶ πλάναι. Τὸ ζήτημα ἡδὴ ὅπως μᾶλλον ἐρευνᾶται εἶνε ἀν' ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς προῶρισται νὰ γίνῃ μιμητῆς τοῦ ἰαπωνικοῦ πνεύματος. Οἱ ἰάπωνες δὲν ὑπῆρξαν οὔτε μιμηταὶ εἰμὴ παντὸς ὅ,τι ἐν τῇ πείρᾳ τῶν ἄλλων εὗρισκον ἀναποκρινόμενον πρὸς τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη ἅπερ αὐτοὶ εἶχον μορφώσει ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κομφουκίου. Ὑπῆρξαν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐρευνηταὶ οἱ ἰάπωνες οὐδέποτε ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ των παραιτηθέντες ἐρεύνης ὅπως ἀντ' αὐτῆς ἀσπασθῶσι δόγμα τι ἢ φανατισμὸν, ἢ ὅπως ταυτίσωσι τὰ ἔθνη καὶ ἰδεώδη των μὲ τὰς τύχας θεσμοῦ τινας, ἢ φατρίας ἢ κόμματος ἢ αἰρέσεως. Ἀντελήφθησαν ὅτι ὅχι ἢ εὖρεσις, ἀλλὰ ἢ ἔρευνα τῆς ἀληθείας εἶνε τὸ πρακτικὸν καὶ τὸ λυσιτελές. Ἡ εὖρεσις τῆς ἀληθείας εἶνε ἀνέφικτος, ἀλλ' ἢ ἔρευνα αὐτῆς εἶνε ἡ δύναμις ἢ ὠθοῦσα τὸν ἐρευνητὴν πρὸς ἀτέλευτον προόδον. Τὸ ὅτι ἢ ἀπόλυτος ἀλήθεια δὲν δύναται νὰ εὕρηθῃ ποτέ, τοῦτο οὐδαμῶς εἶνε ἐπιχείρημα ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν προσπάθειαν καὶ τὴν δράσιν, ἀλλ' εἶνε ἀπ' ἐναντίας ἐπιχείρημα ὅτι πρέπει νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὴν ἔρευναν, ἵνα προσεγγίζωμεν πάντοτε καὶ ἐπ' ἀπειρον πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ ἐμμονὴ εἶνε ἐπίσης καὶ μέθοδος γυμνάζουσα τὰς λειτουργίας ἡμῶν, διανοητικὰς καὶ φυσιολογικὰς, ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς. Μόνοι οἱ ἰάπωνες ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, φαίνεται ὅτι ἀντελήφθησαν τὸν νόμον τούτου. Τὸν ἀντελήφθησαν καὶ οἱ ἀρχαίοι Ἕλληνας, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἀντέσχον καθ' ἄλλων τάσεων ἀντιστρατευομένων πρὸς τὴν ἐμμονὴν αὐτῶν εἰς τὸ γνησίως ἐρευνητικὸν πνεῦμα. Καὶ βεβαίως καὶ οἱ ἰάπωνες δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ἀκόμη ὅτι εἰσὶν ἐκτὸς κινδύνου ὅσον ἀφορᾶ τὰς δυνάμεις τῆς ἀντοχῆς

των κατὰ τάσεων ἀντιστρατευομένων πρὸς τὴν μέθοδον τῆς προόδου καὶ τὴν ὡς ἐγγιστα ἐφαρμογὴν τῆς ἀληθείας.

Εἶνε ἀκριβῶς νὰ ἐνδυναμῶμεν τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὸ ἰαπωνικὸν πνεῦμα, διὰ νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν πίστιν τοῦ ἰάπωνος. Λέγω πίστιν, διότι πάν ὅ,τι ἰσχυρὸν καὶ μόνιμον ἐν τῷ κόσμῳ προκύπτει, εἶνε προῖον μιᾶς πίστεως εἴτε ὁμολογούμενης εἴτε μὴ. Καὶ εἶνε πρόδηλον ὅτι ἢ δύναμις ἢ ἀνατέλλουσα εἰς τὸν κόσμον ὡς ἰαπωνικὸς πολιτισμὸς, εἶνε προῖον τῆς ἰαπωνικῆς πίστεως. Πᾶσα θρησκεία, ἐφ' ὅσον διαμένει ἀνόθευτος ἀπὸ δογματισμῶν καὶ μισαλλοδοξίαν, εἶνε αὐτόχημα μία καρποφόρος πίστις, καὶ ἀποτέλεσμα αὐτῆς εἶνε ἢ συνοχὴ καὶ ἐνοποιήσεις τοῦ γένους ὅπως ἐμφορεῖται αὐτῆς. Εἶνε ἢ ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ γένους. Πᾶν ὅ,τι τείνει πρὸς τὴν συναδέλφωσιν, τὴν ἐνότητα, καὶ τὴν ἀνέλιξιν εἶνε ἐκ τῆς οὐσίας τῆς θρησκείας, διότι ἢ πίστις τοῦ Σύμπαντος εἶνε ἀκριβῶς αὐτό, καθολικὴ συναδέλφωσις, ἐνότης καὶ ἀνέλιξις. Καίτοι λοιπὸν οἱ ἰάπωνες δὲν πρεσβεῖουν ὠρισμένον τι θρήσκευμα, δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῶν ὅτι πρεσβεύουσι τὴν μόνην ἀληθὴ θρησκείαν ἐφ' ὅσον ἢ πίστις των εἶνε καθολικὴ καὶ ἀπηλλαγμένη στασιμότητος καὶ μισαλλοδοξίας. Τὸ Σύμπαν ἐν τῇ καθολικότητι αὐτοῦ εἶνε δικαῖον, καὶ δὲν δύναται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἀπὸ τῆς αἰγίδος αὐτοῦ φυλὴν δρώσαν ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς αὐτό. Ἄλλὰ δὲν ἀνέλαβεν ἢ ΕΡΕΥΝΑ νὰ ἐξάρη τὰς ἀρετὰς τῶν ἰαπώνων. Ἔργον αὐτῆς εἶνε νὰ ἐρευνᾷ πάν ὅ,τι ἀναφαίνεται ὡς ἀρετῆ. Ποῖον εἶνε τὸ ζωποιδὸν στοιχεῖον τῆς ἰαπωνικῆς ἀρετῆς; Τοῦτο ἀκριβῶς νὺν ἐρευνήτεον. Προσέτι μάλιστᾴ ἐρευνήτεον καὶ τί θὰ ἢ δύνατο νὰ προστεθῇ εἰς τὸ ἰαπωνικὸν ἰδεώδες ἵνα ἢ δύναμις αὐτοῦ καταστή ἀήττητος. Ἰδεώδους οὕτω πλουτισθέντος, ἀξίζει βεβαίως νὰ γίνωσι μιμηταὶ καὶ ἄλλοι λαοί. Ὅτι οἱ ἰάπωνες πλουτίζουν τὰ ἰδεώδη των διηλεκτῶς δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν δύναμαι ἐπομένως νὰ προμαντεύσω εὐρυτάτας τὰς διαστάσεις τῆς ἀνελίξεως αὐτῶν. Ἄς σταθμίσωμεν ἐπὶ στιγμὴν τὸ ἐνώπιόν μας φαινόμενον. Ἡ λυδία λίθος τῆς ἀξίας ἐνὸς ἔθνους εἶνε ἀναμφιβόλως ὁ πόλεμος. (Πᾶς πόλεμος εἶνε βάρβαρος, ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τούτου.) Πᾶς ἀναδείκνυται οἱ ἰάπωνες ὑποβληθέντες εἰς τὴν βάσανον τοῦ πολέμου. Ἐν ταῖς νίκαις των, ἤρεμοι καὶ μετριοπαθεῖς. Ἐν τοῖς αἰσθήμασιν αὐτῶν πρὸς τὸν ἡττώμενον ἐχθρὸν, ἱππόται. Ἐν τοῖς τρόποις αὐτῶν πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τραυματίας, ἀνθρωπισταί. Βλέπει τις ὅχι στρατὸν ἀγόμενον ὑπὸ μίσους, πάθους ἢ φιλεκδικῶν αἰσθήματος, ἀλλὰ στρατὸν ἀποτελοῦντα οἰοῦν ἐνσάρκωσιν νόμου τινας τῆς φύσεως καὶ λειτουργοῦντα ἀπαθῶς πρὸς πραγμάτων μίας αἰωνίας ἀρχῆς στρατὸν οὐ λάβαρον εἶνε μία ζῶσα ἰδέα.

ἐξοχον αὐτὸ φαινόμενον οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ ἀρηθῆ, καὶ οὐδεὶς τὸ ἐνθυμεῖται ποτέ πρὶν λαβὼν χώραν ἐν τῇ ἰστορίᾳ, εἰμὴ ἐν ἐξαιρετικαῖς τισὶ περιπτώσεσιν, ἐπεισοδιακῶς. Ἀναντίρρητον καὶ πρωτοφανές, ἀλλὰ πῶς ἐξηγεῖται; Τί κρύπτεται ὅπισθεν αὐτοῦ τοῦ φαινομένου; Ὅπισθεν παντὸς φαινομένου κρύπτεται πάντοτε ἐν νοούμενον. Ποῖον εἶνε ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει τὸ νοούμενον ὅπως κρύπτεται ὅπισθεν ἀπὸ τὸ ἐνώπιόν μας φαινόμενον; Ἄλλὰ πρέπει νὰ οὐσιοποιήσω ἀκόμη δι' ὀλίγων ὑπομνήσεων τὸ φαινόμενον τοῦτο. Μὴ λησμονήσωμεν τὴν ἀξιοπρεπῆ διεξαγωγήν των διαπραγματεύσεων πρὸ τοῦ πολέμου, τὴν ἤρεμον ἐτυμηγορίαν τοῦ ἔθνους ὑπὲρ τοῦ πολέμου ἅπαξ τὸ ἀναπόδραστον αὐτοῦ κατέστη ἀναμφισβήτητον. Μὴ λησμονήσωμεν τὸν εὐθύς ὕστερον καταδηλωθέντα γενικὸν ἠρωισμόν των τε ναυτῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, ὅπως δὲ μέγιστον μὴ λησμονήσωμεν τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἀρμονίαν τοῦ ὅλου, καὶ τὴν οὐχὶ ἐν λόγοις καὶ θεωρίαις, ἀλλὰ πραγματικῇ καὶ ἀληθινῇ ἀπόφασιν πάντων νὰ ἐκλέξωσι δυοὶν θάτερον ἢ νίκην ἢ θάνατον. Δὲν πρόκειται μόνον περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ ἰάπωνος ἀνδρείους δύναται νὰ ἐπιδείξωσιν ὅλα τὰ ἔθνη, παλαιὰ καὶ νέα ἀλλὰ πρόκειται προσέτι περὶ τοῦ ἀκηλίδωτου. Ἀνίκητος καὶ ἀκηλίδωτος ἀναφαίνεται ὁ ἰαπωνικὸς χαρακτήρ. Χαρακτήρ τοῦ ἀληθοῦς ἱππότου οὐτινος σύνθημα κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο sans peur et sans reproche. Ὁ συναισθανόμενος ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦν ἀήττητον πνεῦμα εἶνε καθ' ἀνάγκην καὶ αὐτὸς ἀήττητος, καὶ ὀφείλω νὰ συμπεράνω ὅτι ἀκηλίδωτος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶνε ὁ συναισθανόμενος ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦν τὸ πνεῦμα τῆς ἀγνώσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Τὸ μέγα λοιπὸν γεγονός τοῦ ὁποῖου πιστάμεθα μάρτυρες, καὶ ὅπως χρῆζει ἀναλύσεως εἶνε αὐτὸ ὅπερ διαπιστοῦται πανταχόθεν. Συγγραφεῖς, περιηγηταί, δημοσιογράφοι καὶ στρατιωτικοί, διακηρύττουσι τὸ φαινόμενον λαοῦ ὅστις ἀναπτύξας ἐσωτερικὴν δύναμιν, αὐτοπεποιθήσιν καὶ ὁμοίον, ἀφοῦ κατέστη συμπαγῆ καὶ ὁργανικὸς, συνησπίσθη εἰς μίαν μάζαν ὡσὲ εἰς ἀνθρωπος, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν ὑπέρτατον ἀγῶνα ὅστις εἶνε κυριολεκτικῶς ἔθνικος, διότι συνεπάγεται δυοὶν θάτερον, ἢ θρίαμβον ἢ ἐξόντωσιν.

Ἴδωμεν τώρα περίξ τοῦ φαινομένου τούτου, ἐπικουρῶν τινὰς ἐπισημὰς αἰτίας θὰ μᾶς βοηθήσωσι νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ νόημα τοῦ ἐνώπιόν μας γεγονότος. Μία τοιαύτη ἐπισκόπησι δὲ ἀπῆται τόμους, καὶ ὡς εἰκὸς εἶν ἐν ἄρθρον δὲν δύναμαι εἰμὴ νὰ θίξω τὰς πηγὰς τοῦ ἰαπωνικοῦ σθένους καὶ νὰ παραπέμψω τὸν ἐρευνητὴν εἰς τὸ θαυμάσιον δωδεκάτομον σύγγραμμα περὶ Ἰαπωνίας, τοῦ λοχαγοῦ Βρίνκλυ. Τὸ σύγγραμμα αὐτὸ ἐπρέπει νὰ μεταφρασθῇ καὶ μελετηθῇ κατὰ βάθος. Πρέπει δὲ νὰ παραδεχθῶ ὅτι οἱ ἰθύντορες τῆς Ῥωσσίας δὲν θὰ ἔδωκαν πίστιν εἰς τὰς περιγραφὰς καὶ

τὰ συμπεράσματα τοῦ Βρίνκλυ ἵνα τόσῳ ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ ἐξέλθωσιν εἰς πόλεμον κατὰ ἔθνην τόσῳ καλᾷ παρασκευασμένοι ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς ἀπὸ γενεῶν. Ὁ Βρίνκλυ λέγει ὅτι τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς ἔθνους εἶνε ἢ καλλιτεχνία του. Ἔθνος γνησίως καλλιτεχνικόν, ἅπαξ λάβῃ τὴν νόησιν νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ καλλιτεχνικόν του τάλαντον εἰς εὖρεὶς ἔθνικους σκοποὺς καὶ εἰς ἐξυπηρέτησιν ὑψηλοῦ ἔθνικου ἰδεώδους, δὲν δύναται παρὰ νὰ ἐξαρθῇ εἰς μέγα ἀνάστημα. Καλλιτεχνία οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ εὐγένειαν αἰσθήματος, καὶ ἢ εὐγένεια τοῦ αἰσθηματος πηγάζει ἀπὸ ἑνα ἀγαφον κώδικα ἠθικῆς ἀρδεύοντα τὸ ἔθνος ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Τὰ ὑλικά κατορθώματα προκύπτουν ταχύτατα: τὸ ἠθικὸν ἰδεώδες ἐξ οὗ τὰ ὑλικά προκύπτουν αὐτὸ ἀπαιτεῖ μακρὰν καλλιέργειαν καὶ ὑπομονήν. Ἀκριβῶς δὲ αὐτὸ παρατηροῦμεν ὅτι ἔχει συμβῆ μὲ τοὺς ἰάπωνας, οὓς οὐδεὶς ποτε κατέκτησε καὶ οὐδεὶς φαίνεται πιθανὸν ὅτι ποτὲ θὰ κατακτήσῃ. Οἱ ἰάπωνες ἐποτίσθησαν πρὸ αἰῶνων δι' ἐνὸς ἠθικοῦ ἰδεώδους. Εὐμοιρήσαντες διδασκάλων οἷος ὁ Ταοκιγκ καὶ ὁ Κομφούκιος, καὶ γινόντες νὰ ἐνωτισθῶσιν αὐτῶν, ἀντιθέτως πρὸς ἄλλα ἔθνη ἅτινα ἀγνωμόνως ἢ ἐπῶτιζον τοὺς διδασκάλους των μὲ κῶνειον, ἢ τοὺς ἐξωστράκιζον, ἢ τοὺς καθήλουν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, οἱ ἰάπωνες ἔγνωσαν νὰ ποτίσωσι τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς μὲ τὰ διδάγματα τῶν σοφῶν, οὕτως ἐπῶθον μόνον νὰ εὐεργετήσωσιν. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου γεγονότος ἐξεπορεύθη ἢ εὐγένεια ἐκείνη τοῦ αἰσθηματος ἢ ἐκδηλωθεῖσα ὡς ἰαπωνικὴ καλλιτεχνία, καὶ, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς ἔθνικους σκοποὺς, γενήσασα τὴν ἔθνικὴν ἐκείνην ἠθικὴν ἐξ ἢς ἐβλάστησε τὸ ἦδη ἀνατέλλον ἰαπωνικὸν μεγαλεῖον. Δὲν εἶνε λοιπὸν μοναδικὸν τι ὅπισθεν τοῦ φαινομένου. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπολάβωμεν ὡς νοούμενον στοιχεῖον τι μοναδικῆς φύσεως, κινήσαν μόνους τοὺς ἰάπωνας, καὶ ἀνεπίτευκτον παρ' ἄλλοις λαοῖς. Δὲν εἶνε ἰδιάζον τοῖς ἰάποσιν τὸ διδάγμα, ἀλλ' ὅ,τι εἶνε, εἶνε τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἰάπωνες δὲν παρέλειψαν νὰ ἐνωτισθῶσιν τοῦ διδάγματος. Τὸ ἐνεκοιλώθησαν καὶ τὸ ἐκαλλιέργησαν, τὸ ἀνέπτυξαν καὶ τὸ ἐφήρμοσαν. Τὸ διδάγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἠκούσθη πανταχοῦ, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐρριζοβόλησεν ὡς βλέπομεν αὐτὸ μὲροβόλησαν ἐν Ἰαπωνίᾳ. Ἐνδιαφέρει ἐξοχῶς νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἀνάλυσίν του. Ἐνδιαφέρει νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν ὑπὸ τὴν ἰαπωνικὴν ἐνσάρκωσίν του. Τὸ σύνολον τῶν ἀρετῶν ὅπως οἱ ἰάπωνες ἐνεστερνίσθησαν, εἶνε λίαν γνωστόν, ἀλλὰ, μὴ λατὰ ταῦτα, καίτοι γνωστόν, οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἐρριζοβόλησε. Πρέπει νὰ τὸ μελετήσωμεν ὅπως οἱ ἰάπωνες τὸ ἀντελήφθησαν, ὅχι ὅπως ἡμεῖς τὸ γνωρίζομεν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζη τις τοὺς νόμους τοῦ βίου ἀνάγκη πᾶσα νὰ ζῆ τις αὐτούς. Οἱ ἰάπωνες συνήγαγον ἱκανὰς βιολογικὰς ἀληθείας εἰς ἑνα ἠθικὸν κώδικα τοῦ ἔθνους,

καὶ τὸν ἀπεκάλεσαν Βουσίδο. Ἄλλ' ἵνα ἀποφύγῃμεν τὴν κακὴν δι' ἡμᾶς ταύτην λέξιν, δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὸ πρῆγμα βιονομικὸν γνῶμονα, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἰσοδύναμος ἑκφρασίς. Βουσίδο εἶνε ἀκριβὼς ὁ ἠθικός κώδικξ ὁ χρησιμεύων εἰς τοὺς ἰάπωνας ὡς γνῶμον πρὸς ἐφαρμογὴν ἐκάστου τῶν νόμων τοῦ βίου. Οἱ ἀναγνώσται τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ γνωρίζουσιν τί ὀνομάζομεν βιονομίαν. Ὁ βιονομικός γνῶμων τῆς Ἰαπωνίας δὲν εἶνε ἡ βιονομία, ἀλλ' εἶνε, οὕτως εἶπεν, χάριτις ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς τὸ βιονομικὸν ἰδεώδες. Μετὰ τὸν βιονομικὸν γνῶμονα ἐν τῇ κεφαλῇ του, ὁ ἰάπων ἀκολουθεῖ μίαν ἀπαρέγκλιτον γραμμὴν ἐν τῷ βίῳ καὶ γνωρίζει ὅτι βαινὲν ἀσφαλῶς. Διὰ τοῦτο ἀφίνει εἰς ἄλλους τὰς θεολογίας καὶ τὰ θρησκευματα καὶ τὰ παντοειδῆ ἄλλα βοηθήματα τῆς ἀνεργασίας διανοίας. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ ἰάπων ὁ ὁδηγούμενος πιστῶς ὑπὸ τοῦ βιονομικοῦ γνῶμονος δὲν ἐπιδιώκει χρήματα, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὴν διαφήμισιν, δὲν ἀφοσιούται εἰς τὸ ἀτομικὸν του συμφέρον ὅσον ὥστε νὰ τυφλοῦται ὅσον ἀφορᾷ τὰ συμφέροντα, τὰς ἀνάσεις, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἄλλου· εἶνε δηλαδὴ ἀλτροιστῆς μᾶλλον ἢ ἐγωιστῆς, καὶ τάσσει τὰ συμφέροντα τοῦ Δημοσίου ὡς ἱερώτερα τῶν συμφερόντων τοῦ ἀτόμου, ὅχι ἀπλῶς λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. Ὁ βιονομικός γνῶμων τοῦ ἐμπνέει τοιοῦτον θάρρος ἀπέναντι τοῦ κινδύνου ὥστε οὐδέποτε διανοεῖται νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἢ ἐπιπέσει ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος του. Ἡ φυγὴ εἶνε ὄνειδος· ὁ θάνατος, ὡς ἀποφυγὴ τοῦ ὄνειδος, τῷ εἶνε εὐπρόσδεκτος. Εἶνε νόμος τοῦ βίου ὅτι εἴαν μὴ εἶνε πάντες ἔτοιμοι νὰ θυσιάσωσιν ἐν ἀνάγκῃ πᾶν ἰδιωτικὸν συμφέρον εἴτε ἀτόμου εἴτε οἰκογενείας, χάριν τῆς εὐημερίας τοῦ Σύνολου, τὸ Σύνολον δὲν δύναται νὰ εὐημερήσῃ. Ὁ ἰάπων ἔχων ὑπ' ὀφει εἶνε εἰς τὸν νόμον τοῦτον ὅχι μόνον εἶνε πάντοτε ἔτοιμος, ἀλλὰ καὶ ἐπιμένει νὰ ὑποβάλλῃ ἑαυτὸν εἰς αὐστηρὸν τι σωματικὸν τι καὶ διανοητικὸν σύστημα παιδεύσεως ἢ πειθαρχίας ἐξ οὗ νὰ ἀποκτήσῃ ἡρωισμόν, θάρρος, εὐστάθειαν, καρτερίαν, ἀφοσίωσιν, ἀφοβίαν καὶ αὐτοκράτησιν εἴτε ἐν πολέμῳ εἴτε ἐν εἰρήνῃ. Ὡς εἶπον, ὁ ἀρχαῖος ἰάπων ἀπαξ ἐνωτισθεὶς τοῦ ἠθικοῦ διδασκαλοῦ τῶν διδασκάλων τοῦ γένους του, τὸ ἀνεπτύχε καὶ τὸ ἐπλοῦτισεν ἐρευνήσας τὰ διδάγματα παντὸς σχεδὸν ξένου συστήματος. Οὕτως ἤντησεν ἀπὸ τὸν σιντοϊσμόν, ἀπὸ τὸν στωϊκὴν φιλοσοφίαν, ἀπὸ τὸν χριστιανισμόν, πάντας τοὺς μαργαρίτας ἐκάστου, ὅχι τὰ δόγματά των, ὅχι τὰ ἀλάνθαστά των, ὅχι τὰ ἱερατεία των, ὅχι τὰς τελετουργίας των. Τοιοῦτοτρόπως ἐμόρφωσε βαθμιδῶν τὸν ἀγραφὸν αὐτοῦ βιονομικὸν γνῶμονα, καὶ αὕτῃ εἶνε ἡ θρησκεία του, ἣτις δὲν εἶνε θρησκεία, ἀλλὰ φιλοσοφία καὶ πηγὴ πίστεως.

ΠΡΟΦΗΤΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ. ΙΑ. ΚΟΡΝΑΡΟΣ.

Αἱ τελευταῖαι ἀναλαμπὰὶ τοῦ ἑλληνικοῦ φωτός, τρεμοσβύνουσαι ἤδη κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ἐξηφανίσθησαν μετὰ τὸν Χρυσόστομον, τὸν τελευταῖον ἑλληνα προφήτην τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, καὶ ἐπὶ αἰῶνας ἔκοτε τὸ κράτος τοῦ σκότους ἐπρυτάνευσε ἀπροσμάχητον. Ἡ χαραυγὴ ἦν κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα ἔφερεν ὁ ἀστερισμὸς τοῦ λόγου, τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐρευνῆς ἀποκαλύπτει ἡμῖν μίαν ἰταλικὴν φυσιογνωμίαν ἣτις ἀξίζει νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν χορείαν των προφητῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἅτε σημειούσα νέον αἰῶνα καὶ νέαν ἐπαγγελίαν συνέσεως καὶ ἠθικῆς. Ὁ Λουδοβίκος Κορνάρος* ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα ὡς τοιοῦτος, ὡς ἐξαναστάς κατὰ τὸν ἐπικρατουσῶν διαιτητικῶν ἔξεων, ἔξεων ἅς ἐξ ἰδίας πείρας διέγνω ὡς ἔξεις μεγάλης ἀφροσύνης ὑπὸ ἔποψιν ὑγείας ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔστιν ἠθικῆς. Ἡ μέχρι τῶν ἡμερῶν του ὀρθόδοξος ἠθικὴ δύναται ἀνευδοιάστως νὰ θεωρηθῇ συνώνυμος μετὰ τὴν ἀνηθικότητα. Ἐάν τις ἐξανίστατο κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἠθικῆς, ἐσφραγίζετο ἀμέσως ὡς αἰρετικός, ὡς ἐχθρὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ παρεδίδοτο εἰς τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν φανατικῶν ὑποστηρικτῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τυραννίας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας. Τοιαῦτα θύματα τῆς ὀρθοδόξου ἠθικῆς ὑπῆρξαν ἐν τῷ μεσαιῶνι οἱ ὄντως δι' ἠθικὴν καὶ σύνεσιν γνωστοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καθαροί, ἦτοι καθαρὸφρονες ἢ καθαρὸδιδαιτοί. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουσιν αἱ θρησκευτικῶν πεποιθήσεις, ἀλλὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ ἀνήθικος καταδιωγμὸς ὃν ἤγειρε κατ' αὐτὸν τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστὸς, καταδιωγμὸς πρὸς ὃν ἰσχυρὰ δύναται νὰ παραβληθῇ καίτοι ἀμυδρῶς ὁ πόλεμος τοῦ νῦν ἐν Ἑλλάδι πολιτικοῦ καθεστῶτος κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν ἠθικιστῶν ὧν τινες ἐγνωσμένοι ἐπὶ μορφώσει καὶ ἠθικῇ βασανίζονται τὴν στιγμήν ταύτην ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου δι' οὐδὲνα ἄλλον λόγον εἰμὴ διότι φρονοῦσι ὅτι δὲν ὑπάρχει αἰωνία κόλασις! Οἱ Καθαροὶ ἀπέχον κρεοφαγίας, ἀλλ' ἔτρωγον ἰχθεῖς, εἴ τις δὲ αὐτῶν ἐκλίνε νὰ ἔλθῃ εἰς συνδιαλλαγὴν μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ἤρκει νὰ φάγῃ κρέας δημοσία ἐνώπιον πλήθους ἱερέων καὶ ἱεραρχῶν διοριζομένων ὑπὸ τῆς ἱεράς ἐξετάσεως. Ἀφ' ἑτέρου εἴ τις προσήρχετο νὰ ταχθῇ μετὰ τῶν Καθαρῶν, ἠρωτᾷται πρῶτον "τρώγεις κρέας;" καὶ δὲν ἐγίνετο δεκτὸν εἰμὴ εἴαν ἐγκατέλειπε τὴν βάρβαρον ἔξιν. Ὁ Κορνάρος δὲν εἶχε σχέσιν μετὰ τοὺς Καθαροὺς, ἀλλ' ἀνεξαρτήτως ἐκύρωσε τὸ περὶ διαίτης διδάγματά των. Ἀνῆκεν εἰς μεγάλην ἐνετικὴν οἰκογενεῖαν ἣ πολλὰ μέλη ἐξελέγησαν δόγαι τῆς Βενετίας καὶ διαφόρους ἐποχάς, καὶ ἐσυγγένευσεν ἴσως μετὰ τὸν Κρήτα Βικέντιον Κορνάρου, τὸν ποιητὴν τῆς

* The Ethics of Diet, by Howard Williams.

"Ἐρωτοκρίτου." Ἡ το πασίγνωστος ὡς διάγων βίου πολυτελείας, πολυφαγίας πολυποσίας καὶ φιληδονίας. Ἡ κράσις του ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἀντείχε κατὰ πάσης καταχρήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του διαρκῶς ὑπέφερε νυκθημερὸν δεινότηα ἐκ νοσημάτων προκληθέντων ὑπὸ τῆς ἀφρονος αὐτῆς διαίτης καὶ καταστησάντων, ὡς ὁ ἴδιος ἀφηγεῖται, τὸν βίου του βάρος ἀφόρητον. Οὐδὲν φάρμακον, οὐδεμίαν θεραπείαν τὸν ὠφέλει ποσῶς, καὶ ὁ Κορνάρος ἔφθασεν εἰς σημείον ἀπελπισμοῦ ὅτε εἰς τῶν ἰατρῶν του ἔσχε τὸ θάρρος νὰ τοῦ ἀπαγορεύσῃ πᾶν εἶδος κρέατος. Ἐπί τινος μηνῆς ἠκολούθει τὴν νέαν διαίταν μετ' εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τόσῳ ἀφόρητος τῷ ἦτο ἡ ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχή, ὥστε ἔλεγεν ὅτι ἐπρότιμα τὰ δεινὰ ἅτινα ὑπέφερε προηγουμένως. Πράγματι δὲ ἐπανήλθεν εἰς τὴν κρεοφαγίαν δις ἢ τρίς, καὶ εἰς ἐκάστην ἐπάνοδον ἐπανήρχοντο καὶ αἱ ἀλγηδόνες του. Ἐπὶ τέλους ἔκαμε τὴν ἡρωικὴν ἀποφασίαν νὰ ὁμόσῃ ἰσόβιον ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος καὶ αὐστηρὰν ὀλιγοφαγίαν. Πολλάκις ἐν αὐτῶν ἀπετέλει ὀλόκληρον τὸ γεῦμα του. Μετὰ ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἡρωικῆς του ἀποφάσεως ἦτο ἐντέλως ἀπηλλαγμένος πάσης ἐνοχλήσεως, ἠκολούθησε δὲ πιστῶς τὴν νέαν του διαίταν ὅχι μόνον ἰαθεῖς ἀλλὰ καὶ τραπεῖς εἰς ὑψηλότερα ἰδεώδη. Αἱ κλίσεις του μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐρευναν, τεσσαράκοιντα δὲ καὶ τρία ἔτη μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ σώφρονος βίου του, ἡλικίας ἤδη ὧν 83 ἔτων, ἔγραψε καὶ ἔξεδωκε τῷ 1548 θανασίον σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον Trattato della vitta sobria (Μελέτη περὶ τοῦ νήφοντος βίου), διὰ τοῦ ὁποῦ εὐγλωττότατα παροτρύνει πάντα ὅστις συναισθάνεται τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας καὶ τῆς εἰρήνης ν' ἀκολουθῆσῃ τὸ παράδειγμά του. Τὴν ἐξὴς περικοπήν ἐκ τοῦ ἔργου δὲν πρέπει νὰ παραλείψω: "Ὁ πατὴρ μου, ὃ προσφιλὴς μου Ἰταλία, λέγει ἀποτείνόμενος πρὸς τὸ ἰταλικὸν γένος, ἀκουσόν με. Δὲν ὑπάρχει παραφροσύνη μεγαλητέρα ἀπὸ τὸν βίου τῆς ἀπολαύσεως. Ἡ σκληροτέρα πανώλης, ἢ φοβερωτέρα πυρκαϊά, ὁ καταστρεπτικώτερος πόλεμος, ὅλαι αὐταὶ αἱ πληγαὶ συλλήβδην, δὲν φονεύουσι τόσα τέκνα σου κατ' ἔτος ὅσα φονεύει ὁ βίος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς κρεοφαγίας. Πῶς ἀντέχεις πλέον; Πρὸς Θεοῦ θεῖς τέρμα εἰς τὰς συνθήκας αἵτινες ἐπιτρέπουσι τοιοῦτον βίου, διότι βεβαιώθητι, πατὴρ μου, εἰς τὰ ὄμματα τοῦ οὐρανοῦ πατρός μας, δὲν ὑπάρχει μυσαρώτερον ἁμάρτημα ἀπὸ τοῦτο, τὸ ζῆν δι' ἀπόλαυσιν καὶ τρυφήν. Ἐξωστράκισες τὴν πανώλην· ἐξοστράκισον καὶ τὴν φιληδονίαν, ἄλλως ἀπέθανες. Δὲν ἀπαιτεῖται ἄλλο μέτρον εἰμὴ νὰ κηρύξῃς τὴν ἀπλότητα τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύουσι οἱ νόμοι τῆς φύσεως, τὴν λιτότητα, τὴν ἀποχρῆν, καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἐχασες πολυτίμους υἱούς, λαμπρὰς δια-

νοίας, τοὺς ὁποίους ἐφόνευσαν αἱ διαιτητικαὶ ἔξεις των, ἐνῷ εἴαν ἐπεκράτει τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκρεοφαγίας καὶ τῆς λιτότητος δὲν θὰ συνέβαινε κἂν ἀσθένεια πλέον οἰαδὴποτε. Ἐγὼ ὅτε ἤμην 70 ἔτων ἀνατραπέσις τῆς ἀμάξης μου, ἔθραυσα καὶ βραχίονα καὶ σκέλος, καὶ οἱ ἵπποι ἀφηνιάσαντες με παρέσυρον εἰς μακρὰν ἀπόστασιν. Τόσῳ πολὺ ἐβλάβην ὥστε οἱ ἰατροὶ ἔλεγον ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου, δὲν θὰ ἔζω εἰμὴ τρεῖς ἡμέρας. Ἄλλ' ἐγὼ ἐνδομύχως ἐγνωρίζον ὅτι ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀκρεοφαγία εἶνε τὸ ἐλιξήριον τῆς ζωῆς καὶ οὐδόλως ἀμφέβαλλον περὶ τῆς ταχείας ἀναρρώσεώς μου. Ἡρνήθην τὰ φάρμακά των καὶ τοὺς ἀφήκα μόνον νὰ τοποθετήσωσι τὰ ὄστα καὶ προστρίψωσι τὸ μέρος ἐξωθεν μετ' ἐλαία. Ἀνέρρωσα ταχέως καὶ ἴαθην ὀλοτελῶς καὶ ἤδη παρήλθον δεκατρία ἔτη ἔκοτε." Τρία ἔτη βραδύτερον, ὅτε ἦτο 86 ἔτων ἐδημοσίευσεν ἕτερον σύγγραμμα περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος· καὶ βραδύτερον πάλιν ἐν ἡλικίᾳ 93 ἔτων ἐδημοσίευσεν τρίτον ἔργον δι' οὗ ἀνασκευάζει τὰ σοφίσματα τῶν συνηγορούντων ὑπὲρ τῆς κρεοφαγίας. Τέταρτον σύγγραμμα, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον, ἐδημοσίευσεν ἡλικίας ὧν 95 ἔτων, καὶ δι' αὐτοῦ περιγράφει τὴν ἄκραν ὑγείαν, σωματικῶς καὶ διανοητικῶς, τὴν ὁποίαν ἔχει. Ὁ Κορνάρος ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 101 ἔτων, ἐκπνεύσας ἠρέμα ἐνῷ ἀνεπαύετο εἰς τὸ ἀνάκλιτρον τοῦ γραφείου του. Τὰ τέσσαρα βιβλία του μετεφράσθησαν εἰς τὰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, οὐδέποτε μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν.

ΕΡΕΥΝΗΜΑΤΑ.

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ.

Οὐκ ὀλίγον ἔχει ἀπασχολήσει τοὺς βιολόγους τὸ ζήτημα ἐν αἱ ἠθικαὶ ιδιότητες τῶν γονέων μεταβιβάζονται εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐκγόνους, ὡς ὁ Βάισμαν ἰσχυρίζεται. Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο αἱ ἐπόμενοι σημειώσεις περὶ ἀναπαραγωγῆς τοῦ εἴδους εἶνε ἄξια προσοχῆς. Τὸ ὧν ἐν τῇ ἡμέρῳ αὐτοῦ καταστάσει εἶνε κυττάριον μεμονωμένον, πλήρες πρωτοπλάσματος ἦτοι ζωικῆς ὕλης τοῦ κατωτάτου καὶ ἀπλουστάτου βαθμοῦ. Τὸ οὕτω πεπληρωμένον ὧν περιέχει καὶ πυρῆνα, περιβαλλόμενον ὑπὸ μεμβράνης καὶ περιέχοντα ἐπίσης πρωτόπλασμα καὶ εἶδος τι νήματος ἐξ οὗσις ἦτις καλεῖται χρωματίνη καὶ εἶνε ἀγνωστος συνθέσεως. Ὄταν τὸ ὧν ὀρίμασῃ μεταβολὴ τις παρατηρεῖται εἰς τὴν ὄψιν τοῦ πρωτοπλάσματος. Δύο ἀστεροειδῆ σώματα ἐμφανίζονται. Ἡ μεμβράνη τοῦ πυρῆνος θραύεται καὶ τὸ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πρωτόπλασμα ἐνοῦται, τὸ δὲ νῆμα ἀναπτύσσεται καὶ διαίρεται εἰς κλαδίσκους ὧν ὁ ἀριθμὸς ποικίλλει κατὰ τὰ διάφορα εἶδη. Οἱ κλαδίσκοι διχάζονται, τοῦ ἡμίσεος ἐκάστου αὐτῶν ἐλαυνόμενου ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν

αστεροειδῶν σωμάτων, τοῦ δὲ ἑτέρου ἡμίσεος ἐλαυνομένου ὑπὸ τοῦ ἄλλου ἀστεροειδοῦς σώματος. Μετὰ τοῦτο τὸ ὠδὸν εἶνε ἔτοιμον πρὸς γονιμοποίησιν καὶ δὲν ὑπολείπεται εἰμὴ ὁ σπóρος τοῦ ἄρρενος ὅπως παραχθῆ ἔμβρυον. Ὁ Χέρτβιγκ ἀπέδειξε ὅτι τὰ αὐτὰ συμβαίνουν καὶ εἰς τὸ ἄρσεν στοιχείου. Τὸ κυττάριον τοῦ ἄρρενος διαίρεται ἐπίσης εἰς τέσσαρα κυττάρια, ἕκαστον τῶν ὁποίων διχάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν κλαδίσκων εἰς δύο μέρη, ἀλλὰ μόνον ἐν τῶν δύο τούτων μερῶν εἰσδύει εἰς τὸ ὠδὸν ὅτε καὶ συντελεῖται ἡ γονιμοποίησις. Ἡ θεμελιώδης ἰδέα τοῦ Βάισμαν εἶνε ὅτι διακρίνονται δύο εἰδῶν κυττάρια: σ π ε ρ μ α τ ι κ ἃ ἄτινα μεταβιβάζουσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεᾶν τὰς κληρονομικὰς ιδιότητες, καὶ σ ω μ α τ ι κ ἃ ἄτινα ἐν ἐκάστη γενεᾷ πλάττουσι τὸ ἄτομον. Τὸ γονιμοποιηθὲν ὠδὸν διαίρεται εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα: τὰ μὲν σπέρμοκυττάρια ἑκατέρου αὐτῶν ὑποδιαίρουται εἰς ἀναρίθμητα ἄρρενα καὶ θήλαια κυττάρια ἀποταμιεύονται πρὸς μεταβίβασιν εἰς τὴν προσεχῆ γενεὰν τοῦ ἀρχεπλάσματος, τὰ δὲ σωματικυττάρια πλάττουσι τὰς παντοίας ἰνὰς τοῦ ἄτομου. Ἐν ἄλλαις λέξεσι καταφωράται ἡ ὑπαρξίς σπέρμοπλάσματος ὅπερ εἶνε αὐτόχρομα ἀθάνατον διότι μεταβιβάζεται ἐν ἀδιακόπῃ συνεχείᾳ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Τὸ σπέρμοπλάσμα τοῦτο ἐκπροσωπεῖ τὸ γένος καὶ ἐξασφαλίζει τὴν μονιμότητα τοῦ τύπου. Τὸ δὲ ἐφήμερον ἄτομον ἐκπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ ἐπίσης ἐφήμερον σωματοπλάσματος οὗ ἔργον εἶνε νὰ πλάττη τὸ σῶμα τοῦ ζῶου δεδομένης γενεᾶς. Οἱ κλαδίσκοι εἶνε αἱ γέφυραι δὲ ἦς αἱ προγονικαὶ ιδιότητες καὶ κλίσεις μεταβιβάζονται, καὶ πράγματι ἐγκλείου ἐν ἑαυτοῖς τὸν χαρακτήρα ὃν θὰ κληρονομήσῃ τὸ ἄτομον μελλούσης γενεᾶς. Αὕτη ἦτο ἡ ὑπόθεσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ Δάρβιν ἐστήριξε τὴν περὶ ἐξελίξεως θεωρίαν. Ἄλλ' ἡ ἔκποτε γενομένη ἐπιστημονικὴ ἐργασία κατέδειξε ὅτι δὲν εἶνε πλέον ἀπλή ὑπόθεσις ἀλλὰ γεγονός βιολογικόν, καὶ δικαιολογεῖ ἡμᾶς νὰ προσδοκῶμεν ἀτελεύτητον ἐξελίξιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος ἅπαξ μορφώσωμεν αὐτόν. Εἶνε πρόδηλον ἐντεῦθεν πόσω ὑψηλὴ σπουδαιότητος εἶνε ὁ γάμος. Ἡ ἀμερικανικὴ πολιτεία τὸς Ἰόβας εἶνε πάντοτε λίαν προοδευτικὴ καὶ ἡ νομοθεσία τῆς ἐσχάτως ἀφιέρωσεν οὐ μικρὰν δρᾶσιν πρὸς διακαίνωσιν τῶν περὶ γάμου κρατούντων.

ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ.

Ἐν ἀξιολογώτατον συγγραμμάτων ἐξεδοθῆ πρότινος ἐν Βρυξέλλαις ὑπὸ Edm. Vaslet, περὶ ζύθου οἴνου καὶ οἰνοπνεύματος πραγματευόμενον, καὶ ἐκθέτον λίαν ἐπιστημονικῶς τὰς βλάβας ἄς προξενούσιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν τὰ προειρημένα ποτά. Οἱ πλείστοι τῶν ζύθων κατασκευάζονται τῇ προσθήκῃ φουκακωτάτων οὐσιῶν. Καὶ ὁ γνησιώτατος ζύθος εἶνε ἐλάχιστα θρεπτικός

τὰ μέγιστα δὲ διεγερτικός. Ἐνίοτε ὡς ἐκ τῶν πικρῶν οὐσιῶν ἄς περιέχει ὁ ζύθος ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν τοῦ μὴ πεινώτος, ἀλλ' ὁ μὴ πεινῶν θὰ ἔπραττε φρονιμώτερον ἀπέχων τροφῆς μέχρις οὐ πεινάσῃ φυσικῶς. Ἐπι ὀλιγότερον θρεπτικός εἶνε ὁ οἶνος, οἱ πλείστοι δὲ τῶν οἴνων εἶναι οὐθενμένοι διὰ δεινῶν χημικῶν οὐσιῶν, πολλάκις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες πρὸς σταφυλάς, καὶ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις οἶνον ἐκ σταφυλῆς ἀπὸ οἴνου ἐκ χημικῶν οὐσιῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἐπαινεῖ ὡς ὑγιεινοτάτους τοὺς ἐκ σταφυλῶν οἴνους τοὺς ἀπὸ τινος κατασκευαζομένου ἀνευ βράσεως καὶ ἐπομένως ἀνευ οἰνοπνεύματος. Ἐκ σταφυλῶν δύναται νὰ παραχθῶσιν ὠφελιμώτατα ποτὰ ἐμποδιζομένης πάσης ζυμώσεως ἡτοῦ βράσεως. Ἄλλ' αἱ σταφυλαὶ αὐταὶ καθ' ἑαυτάς, νωπαὶ ἢ ξηραὶ, εἶνε τροφὴ καὶ πόσις ἅμα μεγάλης ἀξίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ οἰνόπνευμα, αὐτὸ εἶνε δηλητήριον οὐδεμίαν ἔχον θρεπτικὴν δύναμιν. Διεγείρει καὶ ἐρεθίζει δίκην μαστιγίου. Εἶνε πλάνη τὸ λεγόμενον ὅτι θερμαίνει ὡς ἐκ τῆς καύσεως ἢν προκαλεῖ. Μία στιγμιαία αἰσθησις θερμότητος ἐπέρχεται ὡς ἐκ τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, ἀλλ' εὐθὺς ὕστερον γίνετα ἀντίδρασις καταβιβάζουσα ἀποτόμως καὶ, ἐν περιπτώσει καταχρήσεως, ἐπικινδύνως τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος. Τὰ πλείστα τῶν οἰνοπνευματῶδων ποτῶν περιέχουν καὶ δηλητήρια οἷα τὸ βιτριόλιον, τὸ χλωρυδρικόν ὀξύ, τὸ πρωσσικόν ὀξύ, τὸ πέπερι, ἢ ἄμμωνία κλπ. Τὸ οἰνόπνευμα προσβάλλει τὸν στόμαχον, τὸ ἦπαρ, τὴν καρδίαν, τοὺς νεφρούς, τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα, τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὸ νευρικόν σύστημα. Ἐπίσης ὀλέθριως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς διανοίας, τῆς θελήσεως καὶ τῆς μνήμης.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ.

Ἡ ποικιλία τῶν ιδιοσυγκρασιῶν ὑπαγορεύει ποικίλας μεθόδους θεραπείας, ἰδίως ἀφ' οὔτου ἡ χρῆσις τῶν φαρμάκων ἀποδοκιμάζεται. Κυριώτεραι τῶν πολλαχῶς μὲ ἀξιόλογα ἀποτελέσματα ἐφαρμοζομένων μεθόδων εἶνε αἱ ἑξῆς: Ἡ σταφυλοθεραπεία, ἡτις εἶνε ἀποκλειστικὴ σταφυλοφαγία ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, περιοδικῶς. Τροποποίησις τῆς μεθόδου ταύτης εἶνε ἡ ἀντικατάστασις τῶν σταφυλῶν δι' ἄλλου τινος καρποῦ. Δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐγίνετο πείραμα σταφιδοφαγίας ἐνώσω ἢ σταφίς εἶνε χλωρά. Ἡ μονοφαγητοθεραπεία συνίσταται αὐστηρῶς εἰς ἕν μόνον φαγητὸν τὴν ἡμέραν, περιοδικῶς. Ἡ γαλακτοθεραπεία κελεῖται ὀκτὼ ἕως δέκα ὀκάδας γαλακτοτῆν ἡμέραν ὡς ἀποκλειστικὴν τροφήν. Ἡ λουτρόθεραπεία ἀπαιτεῖ ἴνα ὁ πάσχων βυθίζεται εἰς ὕδωρ ἔχον τὴν θερμότητα τοῦ αἵματος καὶ νὰ διαμένῃ ἐν αὐτῷ ἐπὶ δύο ὥρας, τρεῖς τῆς ἡμέρας, ἐπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας, περιοδικῶς. Ἡ ὀστεοπάθεια ἀντικαθιστᾷ πολλάκις τὴν ἐγγε-

ρησιν εἰς νοσήματα τῶν ἀρθρώσεων, ὀφείλει δὲ εἰς περιπτώσεις γενικῆς καχεξίας. Τῆς φωτοθεραπείας ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη. Αὕτη ἰδίως ἐφαρμόζεται εἰς νόσους προκληθείσας ἀναμφισβητήτως ἀπὸ μικροβία. Σπουδαία εἶνε ἡ κατηγορία εἰς ἣν ἀνάγεται ὁ ὑπνωτισμός, ἡ ὑποβολή, ἡ μαγνητικὴ ἴασις, καὶ ἡ διὰ νοητικῆς δυνάμεως θεραπεία. Ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχει ἐταιρία καλουμένη "Ἐταιρία πρὸς κραταιώσιν τῆς ἐθνικῆς υἰείας" ἔχει κεφάλαια ἐνὸς ἑκατομμυρίου δολларίων καὶ ἐνδιαφέρεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φυσιοθεραπείαν. Ταύτης ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη, ἀλλὰ κεντρία ἰδέα αὐτῆς εἶνε ἡ αὐτοθεραπεία δι' ἀποκτῆσεως κράτους ἐπὶ τῶν παθῶν, τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν στοιχοσμών. Κορυφαίος τις ἰατρός ἐν Φιλαδέλφειᾳ συμβουλεύει συνήθως τὴν ἀπόλυτον ἀνάπαυσιν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας περιοδικῶς. Ἡ ἐλαιοθεραπεία εἶνε ἐπίσης οὐκ ὀλίγον διαδεδομένη. Οἱ ὄπαδοί της θεωροῦν τὸ ἀργὸν ἐλαιόλαδον ὡς πανάκειον. Ἡ ἀναπνοοθεραπεία βασίζεται ἐπὶ τῆς θεωρίας ὅτι ὁ προσήκων ἀερισμός τῶν πνευμόνων (ἐπιτυγχάνομενος διὰ συκῆς βαθείας εἰσπνοῆς καὶ ὑπαιθρίου βίου) ἐξασφαλίζει ἄκμαιον αἷμα καὶ κατὰ συνέπειαν ὑγίαν τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ. Λίαν λογικὴ καὶ ἀρμόζουσα εἰς ὅλας τὰς ιδιοσυγκρασίας, φαίνεται ἡ μέθοδος καθ' ἣν τις, εἴτε ὑγιῆς εἴτε πάσχων ἀπέχει πάσης βρώσεως, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Πολλὰ δεινὰ νόσοι, ἐν αἷς ἢ λύσσα, θεραπεύονται διὰ τοποθετήσεως τοῦ πάσχοντος ἐντὸς κλιβάνου μεγίστης θερμότητος, ἀναγκαζούσης τὸ δηλητήριον νὰ ἐξατμισθῇ.

ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ.

Ἐν τῇ Westminster Review, ὁ ὑγιεινολόγος κ. Μαυρίκιος Τζῶνσον δημοσιεύει ἄρθρον ἀναπτύσσων τὴν θεωρίαν ὅτι ὁ καρκίνος κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς δριμύα καρυκεύματα. Δι' αὐτῶν διακεντῶσι τὴν πέψιν ἀνθρωπίνου ὃν τὰ πεπτικά ὄργανα ἐξησθένησαν καὶ ἀπημβλύνθησαν συνεπείᾳ εἴτε τρυφῆς καὶ πολυφαγίας, εἴτε ὑπερβολικῆς ἐργασίας. Ἡ χρῆσις τῶν διεγερτικῶν εἶνε ἀπέπειρα πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐξαντλήσεως, ἀλλὰ τὸ σύστημα τοιοῦτοτρόπως καταφορούται ὑπὸ οὐσιῶν ἀτελῶς μεταβολιζομένων, ἄς ἀδυνατεῖ εἴτε νὰ μετατρέψῃ εἰς ὄφελός του εἴτε νὰ ἐξοβελίσῃ. Ὁ κ. Τζῶνσον ἀναφέρει πολλὰς περιπτώσεις δεικνύσας ὅτι εἰς τὸν καρκίνον ἰδίως εἰσι προδιαθεθειμένοι μεσήλικοι εὐτραφεῖς, ιδιοσυγκρασίας ἀγαπώσης τὴν καλοζύϊαν. Ἐπίσης ἀναφέρει περιπτώσεις δεικνύσας ὅτι οὐδέποτε προσβάλλονται ὑπὸ καρκίνου οἱ ἀγαπῶντες τὸ ψαί καὶ ὄντες παράξενοι καὶ λεπτολόγοι περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς των. Ἐπίσης ἄλλας περιπτώσεις δεικνύσας ὅτι μὲγάλως ὑπόκεινται εἰς τὸν καρκίνον ἰδίως γυναῖκες ὑποβαλλόμεναι εἰς μέγαν κάματον, καὶ ὑπερβολικὴν ἐργασίαν καὶ τυραννόμεναι ὑπὸ μεριμνῶν καὶ

φόβων. Δὲν λέγει ἀν αὐταὶ κάμνωσι χρῆσιν τῶν δριμῶν καρυκευμάτων, ἀλλ' ἐφίστᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς διαφόρους μελέτας ἐξόχων παθολόγων οἵτινες ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ αὐξησις τῶν ἐκ καρκίνου παθήσεων βαίνει παραλλήλως μετὰ τὴν διάδοσιν τῆς κρεοφαγίας. Ἐντεῦθεν ὁ ἀρθρογράφος ἐξάγει τὸ πόρισμα ὅτι ὁ καρκίνος πλειστάκις ὀφείλεται εἰς τὴν κατανάλωσιν κρέατος ζῶων ἄτινα μετακομιζόμενα διὰ θαλάσσης ζῶντα, φονεύονται εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποβίβασιν, ὅτε εὐρίσκονται εἰς λίαν νοσηρὰν κατάστασιν συνεπείᾳ ναυτίας καὶ συνωστισμοῦ ἐν ἄρπαρσι διαμερίσματος τοῦ πλοίου μετὰ μακρῶν ταξείδιον. Τὴν δυσωδίαν τῶν ἀτυχῶν τούτων οὐτεὶ οὐδεμίαν φαντασία δύναται νὰ συλλάβῃ· καὶ πράγματι ἡ σὰρξ αὐτῶν, ὑπὸ τοιούτους ὄρους σφαζομένων, δὲν εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ σαπρία. Δὲν δύναται λοιπὸν εἰμὴ νὰ ἐξασκῆσῃ λίαν παθογόνου ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς υἰείας τῶν τρωγόντων τοιαύτην ὕλην. Ἐτέραν αἰτίαν τῆς καρκινώδους διαθέσεως ὁ ἀρθρογράφος ἀνευρίσκει ἐν τῇ καταναλώσει τοῦ χοιρινοῦ κρέατος ὅπερ ὑπὸ οἰασδήποτε συνθήκας, εἶνε πάντοτε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καρκινογόνον. Ὁ κ. Τζῶνσον συνιστᾷ ἀφένθημα Ἴων κατὰ τοῦ καρκίνου, ἐπίσης καὶ ἄλλα παρασκευάσματα ἄτινα περιγράφει, ὅλα ἐξ Ἴων ἦτοι μενεξέδων, πρὸς ἴασιν ἢ καταπολέμησιν τῶν παντοίων καρκινοειδῶν νοσημάτων.

ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ.

Ἡ δεσποινὶς Γερτρούδη φὸν Πέτσολδ, γερμανίς, σπουδάσασα θεολογίαν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης ἐχειροτονήθη ἱερεία καὶ διωρίσθη ἐφημέριος τῆς ἐν Δέστερ ἀγγλικῆς ἐκκλησίας. Εἶνε ἡ πρώτη ἐν Ἀγγλίᾳ γυνὴ λαβοῦσα τὴν ἱερωσύνην, εἶνε δὲ 28 ἐτῶν καὶ ἔχει ἡδὴ διακριθῆ ὡς ἰεροκήρυξ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ πολλῶν πὸς συμβιβάζει τὸ χωρίον τοῦ Παύλου ὅστις λέγει ὅτι ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ κηρύττῃ, ἀπήνησεν ὅτι "ἡ νεωτέρα ἔρευνα κατέστησεν ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ χωρίον αὐτὸ παρεῖσε φρυσεν ἐν μεταγενεστέρᾳ τοῦ Παύλου ἐποχῇ καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα χωρία τοῦ εὐαγγελίου καταδείκνυνται προσθήκαι μεταγενεστέρων χρόνων."

ΔΕΝΔΡΟΦΥΤΕΙΑ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝῃ.

Αἱ ἐκ Παλαιστίνης εἰδήσεις παρέχουσι ζωηρὰς ἐλπίδας ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἡ χώρα ἐκείνη θὰ κατακαλυφθῇ ὑπὸ καρποφόρων δένδρων. Αἱ ἐκθέσεις τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν προξενῶν ἐξαίρουσι τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς ἀμπέλους. Ἡ παρατηρούμενη ἐσχάτως ἀναγεννητικὴ δρᾶσις πρὸς δεινδροφυτείαν ὀφείλεται εἰς τὴν φιλοποनीαν τῶν ἰσραηλιτικῶν γαλλικῶν ἀποικίων ἄς ἰδρύει ἢ πρακτικότης, γενναϊοδωρία, δξυδέρκεια καὶ γνησιὰ φιλογένεια τῶν ἀπανταχοῦ Γῆς πλουσίων ὁμογενῶν τοῦ ἰουδαϊσμοῦ.

ΑΣΤΕΡΙΣΚΟΙ.

Πολλοί υποστηρίζουν ὅτι ἡ ἑλληνομάθεια ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ κραταιωθῆ ἀφοῦ ἀρθῆ τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς διδασκαλίας.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νέας Ἱτρικίας ἐν ἔτει 1700 ἀνήρχετο εἰς δύο χιλιάδας κατοίκους, ἐν ἔτει 1800 εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας, καὶ ἐν ἔτει 1900 εἰς τρία ἡμισυ ἑκατομμύρια. Πρὸ διακοσίων ἐτῶν ἐν Νέᾳ Ἱτρικῇ ὑπῆρχεν ἐν μόνον πενήκτον σχολεῖον, σήμερον ὑπάρχουσιν ἑκατοντάδες λαμπρῶν ἑκπαιδευτηρίων, καὶ ὁ πρὸυπολογισμὸς τῆς ἑκπαιδευσεως ἀνέρχεται εἰς 100 ἑκατομμύρια φράγκα τὸ ἔτος.

Οἱ Τάιμς ἀνέλαβον τὴν ἔκδοσιν τῆς Βρετανικῆς Ἑγκυκλοπαιδείας (35 ὀγκώδεις τόμοι), ἐδαπάνησαν δώδεκα ἑκατομμύρια φράγκα διὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ τρία ἑκατομμύρια διὰ τὰς διαφημίσεις· εἰσέπραξαν δὲ εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια, ὥστε ἐκέρθησαν περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, τὸ παρελθόν ἔτος.

Ἐξοχος γάλλος πρὸ πεντηκονταετίας ὄμιλῶν περὶ τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους εἶπεν ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον ἔθνος ὅπερ καταλλήγῃ εἰς θρίαμβον διὰ μέσους τῶν περιπετειῶν του, καὶ τοῦτο διότι εἶνε τὸ μόνον ἔθνος ὅπερ "γνωρίζει νὰ στενοχωρῆται" sait se gêner.

Ἐξοχος σὺγχρονος ἄγγλος ἀναφέρειν τὸ ἀνωτέρω λέγειν ὅτι δὲν ἀληθεύει πλέον περὶ τῶν ἄγγλων ἡ ῥῆσις σήμερον τόσῳ ὅσῳ περὶ τῶν γερμανῶν οἵτινες "κάλλιον παντὸς ἄλλου ἔθνους γνωρίζουσι νὰ στενοχωροῦνται."

"Ὁ Ἥλιος ἀποτελεῖ τὴν θερμότητα τοῦ παγκοσμίου οργανισμοῦ· οἱ παλμοὶ τοῦ διαχύνουσιν ἀνά τὸ διάστημα τὰ κύματα τῆς πλασητικῆς ζωτικότητος" εἶπε πρὸ δεκαετῶν αἰῶνων ὁ Θεὸς τῆς Σμύρνης. "Ὅπως ἡ δυναμὶς ἡ κινουσα τὸ ὀρολόγιον ἔχει τὴν πηγὴν τῆς εἰς τὴν χεῖρα, ἣτις τὸ συνεστρόφησε, οὕτω πᾶσα ἐπίγειος δύναμις πηγαίνει ἀπὸ τοῦ Ἥλιου." Ἐάν παραλλάξῃ ὀλίγον ἡ λαμπρότης του, ἔαν ἡ θερμότης δραστῆς του καταστῇ ὀλίγον τι σφοδρότερα ἡ αἴφνης χαλαρωθῇ, ἀπέλπιδες πάντες θ' ἀνεμένομεν καθολικὴν ἀγωνίαν θανάτου" λέγει ἐν προσφάτῳ συγγράμματι αὐτοῦ ὁ ἀγγλος ἀστρονόμος Ball.

Θαυμάσιον ἀπολυμαντικὸν εἶνε ὁ καφὸς καιόμενος ἐπὶ ἀνθρώκων δίκην λιβανίου. Ὁ καιὸς τοῦ ἀπορροφᾷ πᾶσαν νοσηρὰν ἀναθυμίασιν καὶ τὴν ἐξουδετερώνει.

Ὁ Οὐμβόλδος ἀναφέρει τρεῖς τρόπους καθ' οὓς τὰ δένδρα δροσί-ζουσι τὴν ἀτμοσφαιραν διὰ τῆς δροσερᾶς σκιάς των, διὰ τῆς ἐξατμῆσεως καὶ διὰ τῆς διαθλάσεως τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, τοιούτοτρόπως δὲ καὶ προστατεύουσιν τὸ ἔδαφος.

Τὰ ἐργόχειρα τῶν αἰγυπτίων κορασιῶν ἄτια ἐκόμισεν ὁ Πάρις εἰς τὴν Τρωάδα ἵσαν τόσῳ καταπληκτικῶς λεπτεπίλεπτα καὶ ὠραία ὥστε ἡ βασίλισσα Ἐκάβη δὲν ἐτόλμησε νὰ τὰ φορέσῃ, ἀλλὰ τὰ προσέφερεν εἰς τοὺς θεοὺς.

Ὁ φλοιὸς τοῦ πορτοκαλλίου περιέχει δριμύν ἔλαιον προστατεῶν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καρποῦ κατὰ ἐντόμων καὶ πτηνῶν ἄτια δολεασόμενα θὰ διετρήσων τὸν φλοιὸν ἵνα φάγῃσι τὸ ἐσῶθεν αὐτοῦ. Ἐπίσης οἱ σπῆροι περιέχουσιν πρωσιδικόν δξὺν ἵνα προφυλάσσωνται διαρκοῦσῆς τῆς βλαστῆσεως κατὰ σκωλήκων καὶ ἐντόμων. Πάν ὅ·τι ζῆ, φυτὸν ἢ ζῶον εἶνε περικοπιμένον μὲ τὴν δυνάμιν ν' ἀναπτύσσῃ μεθόδῳ τὴν αὐτοπροστασίας.

Ὁ γάλλος ἐπιστήμων Βαγαλιὸς βεβαιῶν ὅτι διὰ μηχανήματος ὅπερ ἔχει ἐφευρεῖ δύναται νὰ φωτογραφίῃ τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα. Ὄντω κατορθώνει φωτογραφίας τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης, τοῦ φθόνου τοῦ μίσους, τοῦ οἴκτου, τῆς ἀγάπης, τοῦ φόβου, ὡσανεὶ ταῦτα ἵσαν ἄπτα ἀντικείμενα οἷον οἰκίαι ἢ δένδρα. Ἡ μορφή τῆς λύπης ὁμοιάζει κυκλικὰς γραμμάς τῆς ἐλπίδος, ἐλικοειδέες τῆς ἀγάπης, νεφέλην. Ὁ οἴκτος ἔχει σχῆμα ποδός· ὁ θυμὸς ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς φωτογραφικῆς πλακῶς ὡσεὶ θύελλα.

Σωκρατικὸς διάλογος. Εἶνε οἱ ἄνθρωποι οἷοι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ ὄχι;

Ὅχι.

Ἐπειὰ ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα κοινωνικὸν πρὸς λύσιν;

Ἐπειὰ.

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου τί πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ὅπ' ὕψιν, γεγονότα ἢ ἐυχὰς;

Γεγονότα.

Πρέπει νὰ λαμβάνωμεν τοὺς ἀνθρώπους οἷοι εἶνε, ἢ οἷοι ἔπρεπε νὰ εἶνε;

Οἷοι εἶνε.

Τῷ ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε οἷοι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἀποτελεῖ γεγονὸς ἢ ὄχι;

Γεγονός.

Πρέπει λοιπὸν νὰ λάβωμεν ὅπ' ὕψιν αὐτὸ τὸ γεγονός, ἢ ὄχι;

Πρέπει.

Κατὰ τὰ διδάγματα τῆς νεωτέρας πολεμικῆς πείρας ἀπαράτητος ὄρος ναυτικοῦ ἐξοπλισμοῦ φαίνεται τὸ πολυἀριθμὸν τῶν μεγάλων θωρηκτῶν.

Ἰπολογίζεται ὅτι οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ παράγοντες φιλολογικὰ προϊόντ' ἀνέρχονται εἰς εἰκοσακισχιλίους. Ὁ σὶν Βάλτερ Βέσαντ λέγει ὅτι μετὰ χιλία ἔτη μόνον τοὺς εἰκοσὶν ἐξ αὐτῶν θὰ ἐνθιμείται ὁ κόσμος.

Ποιήτρια. Πρὸ χιλίων ἐτῶν ἤκμαζον ἐν Ἰαπωνίᾳ ποιήτρια ὧν ἡ Ἱργη, γεννηθεῖσα τῷ 858 μ.χ. παρήγαγε ποίηματα μεγάλα φήμης. Ἑλληνίδες ποιήτρια ἰστοροῦνται ἡ Μεγαλοστράτη (60 π.χ.), ἡ Δημοφίλη (610) ἡ Τελεσίλλη ἐξ Ἀργούς, ἡ Κλεοβοῦλ (594), ἡ Σαπφὸ ἀκμάσασα τὸν Ζ' αἰῶνα, ἡ Ἐρίinna (ἀποθανοῦς 19 ἐτῶν· φίλη τῆς Σαπφοῦς· τὰ ἔργα τῆς ἐκρίθησαν ἐμφάμιλλα τὰ τοῦ Ὀμήρου), ἡ Κόριννα (500), ἡ Εὐδοκία ἦν ἐννομευθεῖς ὁ αὐτὸς κρᾶτωρ Θεοδοσίος Β'. Ἡ Φαντασία ἤκμασε τὸν 18' αἰῶνα π.χ. Μιμήφιδι τῆς Αἰγύπτου καὶ μυθολογεῖται γράφασα ποίημα περὶ τὸ τρωικὸν πολέμου καὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν Ἰθάκην.

Ὁ μουσουργὸς Βάγνερ ἐν τινι τῶν συγγραμμάτων του λέγει ὅτι πτώσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Ἑδέμ προήλθεν ἐκ παραβλάψεως τοἰ αἵματος ἣτις ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ ἐνδοτέρου ἴθους. Τὴν δὲ παραβλάψιν ἐμάτηγεν ἐτε ἡ τροπή τοῦ ἀνθρώπου εἰς σαρκίικας τροφάς, εἶτε ἀνάμειξις τῶν φθλῶν συνεπεία γάμων μεταδὸ τῶν κατακτητῶν καὶ λαῶν ἀνθρωποφάγων. Κατὰ τὸν Βάγνερ τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας ὑποδηλοῖ τὴν ἐπανάθου τοῦ Γένους εἰς τὴν πρότεραν κατάστασιν. Ἄν ἐνδὸς μὲν ὑπομμινίσκον ὅτι τὰ προϊόντα τῆς γῆς δέου ν' ἀνικατοστήσωσι τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα, ὡς τροφή, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμμεγροῦ ἱεροκρυφίως καὶ ἱαματικῶς ἐπὶ τοῦ ἐνδοτέρου ἴθους καὶ τοῦ αἵματος.

Οἱ αἰγύπτιοι ἐστόλιζον τὰ ἱστία τῶν πλοίων των διὰ κεντημάτων θαυμασίας τέχνης.

Εἰς τῶν κορυφαίων θεμελιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ Ἀναξαγόρας γεννηθεὶς πρὸ 25 αἰῶνων ἐν Κλαζομεναῖς τῆς Ἰωνίας, ἐπιτιμηθὸς ποτὲ ὑπὸ τῶν πολιτευομένων διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως "Σὺ δὲν εἶπα πατριῶτες· οὐδέποτε λέγεις ἡ ὑπὲρ τῶν πατριῶν."—Μὲ συγχωρεῖ φίλε μου, ἀπήτησεν, εἶμαι μάλιστα ἄγων πατριῶτης· ἡ πατρίς μου (καὶ λέγων τὴν λέξιν ταύτην ἔδειξε τὸν οὐρανὸν) εἶνε τὸ διηκενὲ μέλημα μου ἡμέραν καὶ νύκτα." Ὁ Ἀναξαγόρας ἦτο εἰκοσαετής ὅτι ἔγκατεστάθη ἐν Ἀθήναις ἐνθα ὕστερον ἐσχηματοίθη περὶ αὐτὸν ὄμιλος φιλερέωνων μεταδὸ τῶν ὄποιων ἦτο ὁ Περικλῆς, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Σωκράτης. Πεντηκονταετής ὦν ὁ Ἀναξαγόρας κατηγορήθη ἐν ἄνορθοδοξίᾳ καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἀλλ' ἡ ποιὴν μετεβλήθη εἰς ἰσόβιον ἐξορίαν Ἡ ἀνορθοδοξία του συνίστατο εἰς τὸ ὅτι ἐπρέσβευεν ὅτι ὑπάρχει αἰώνιον τι, αὐλοῦν, αὐθόητον. Ὁ καλοῖμενον Νοῦς θέττον εἰς κίνησιν τὰ ἀναριθμητὰ ἅτομα τῆ γῆς καὶ οὕτω παράγον τὸν κόσμον. Ἦτο μέγας ἀστρονόμος καὶ ἐπέμενε ὅτι ἡ σελήνη λαμβάνει τὸ φῶς τῆς ἀπὸ τὸν ἡλιον.

Φυλῆ τις ἀγρίων, οἱ ξοανολάτραι, ὀνειδίζουσι τοὺς χριστιανοὺς ἱεραποστόλους ἀποκαλοῦντες αὐτοὺς ἀθεοῦς ὡς μὴ φέρονται ξάνα. Οὕτω πολλοὶ δογματολόγαι ἀποκαλοῦσιν ἀθρησκου τοὺς μὴ προεβέουτος τὰ αὐτῶν δόγματα. Οἱ ξοανολάτραι πιστεύουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει δύναμις διέπουσα τὸ Σύμπαν ἀνωτέρα τῶν ξοῶνων των· καὶ οἱ δογματολόγαι πάλιν πιστεύουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει δύναμις διέπουσα τὸ Σύμπαν ἀνωτέρα τῶν δογμάτων των εἰσὶν ἕρα ἄθρησκοι ἀκριβῶς ὡς οἱ ξοανολάτραι εἰσὶν ἄθεοι.

Ὁ πρὸ τῶν ἀποθανῶν καθηγητῆς τῆς νεωτέρας ἱστορίας ἐν Κανταβρυγίᾳ λόρδος Ἀκτων ἐκέκτητο βιβλιοθήκην ἐξ 100.000 τόνων. Μόνον τὸ κτίριον αὐτῆς ἐστοίχισε ἡμισυ ἑκατομμύριον φράγκων. Ὁ Καρνεγῆς ἠγόρασε τὴν βιβλιοθήκην, ἀγνωστον ἀπὸ πόσου, ἀλλὰ τὴν ἀφῆκεν εἰς τὸν πωλήσαντα νὰ τὴν μεταχειρίζεται ἰσοβίως. Ἦδη, τοῦ λόρδου Ἀκτωνος ἀποθανόντος, ὁ Καρνεγῆς ἐδῶρησεν αὐτὴν εἰς τὸν πολιτευτὴν καὶ κοινωνιολόγον Ἰωνάνην Μόρλυ ὅστις λέγεται ὦν ὁ μόνος ἄνθρωπος ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ δυνάμενος νὰ κάμῃ τὴν δέουσαν χρῆσιν τῆς ἐν λόγῳ βιβλιοθήκης.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΣ.

Σκοπὸς τοῦ βίου ἡ ἐμφάνεια τῆς ἀρετῆς. Βούδδας. Χαράκτηρ τοῦ θεοῦ τὸ ἀκέραιον. Μωυσῆς. Πηγὴ ἁρμονίας τὸ θεῖον. Πυθαγόρας. Εὐδαιμονία εἶνε μόνη ἡ ἀρετῆ. Σωκράτης. Ἦγεία εἶνε τὸ συνετὸν καὶ τὸ ἤμερον. Ἐπίκουρος. Πηγὴ χάριτος ἡ ἔνδον ἀγνόησις. Ἰησοῦς. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐνσάρκωσις πνεύματος. Παῦλος. Ὅπου ἁρμονία, ἀλήθεια· καὶ ὅπου ἀλήθεια, ἁρμονία. Ὁριγένης. Ἡ ἀλήθεια θάπτει ἡ βράδιον θριαμβεύει. Καλβίνος. Πᾶς ἄνθρωπος εἶνε ἀπόστολος. Οὐέλυ. Βάσις αὐτοπεποιθήσεως ἡ ὑποταγή εἰς τὸ θεῖον. Ἐμερσον. Νόμος τοῦ βίου ἡ ἐλευθερία. Γάρισον.